

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Darbo ir socialinės teisės katedra

Artūro Kryžanovskij,
V kurso darbo ir socialinės teisės
studijų šakos studento,

Magistro darbas

Susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos

Agreement on the protection of confidential information

Vadovas: doc. Dr. Tomas Bagdanskis,
Recenzentė: Lekt. Dr. Ieva Povilaitienė

Vilnius
2023

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Magistro darbe analizuojami susitarimo dėl konfidencialios informacijos atskleidimo ypatumai, nagrinėjama konfidencialios informacijos samprata, jos kilmė, nagrinėjamas konfidencialios informacijos apibrėžimas, pagrindinės sutarties dėl konfidencialios informacijos atskleidimo sąlygos, problematika susijusi su konfidencialios informacijos apsaugos reguliavimu, sutarčių tipai bei etiniai klausimai susiję su sutartimis dėl konfidencialios informacijos atskleidimo. Atskleidžiamas konfidencialios informacijos suvokimas teisinėje, bei visuomeninėje plotmėje. Taip pat, nagrinėjamas supratimas apie iš sutarties kylančias teises ir pareigas, atsižvelgiant į sutarties pažeidimo pasekmes. Apžvelgiami ir praktiniai aspektai, susiję su konfidencialios informacijos saugojimu, perdavimu, įskaitant technines priemones kurios gali būti naudojamos įmonės veikloje.

Pagrindiniai žodžiai: konfidenciali informacija, konfidencialios informacijos apsauga, susitarimas, konfidencialumas.

The master's thesis analyzes the features of the agreement on the disclosure of confidential information, examines the concept of confidential information, its origin, the definition of the confidential information under consideration, the main conditions of the agreement on the disclosure of confidential information, issues related to the regulation of the protection of confidential information, types of contracts and issues related to the agreement on confidential information disclosure. The perception of confidential information is revealed in the legal and public sphere. Also, the understanding of the rights and obligations arising from the contract is examined, taking into account the consequences of breaching the contract. Practical aspects related to the storage and transmission of confidential information are also reviewed, including technical tools that can be used in the company's activities.

Keywords: confidential information, protection of confidential information, agreement, confidentiality.

TURINYS

IŽANGA	2
1. KONFIDENCIALI INFORMACIJA.....	5
1.1 Konfidencialios informacijos apibrėžimas, samprata ir svarba.....	5
1.2 Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2016/943	9
1.3 Direktyvos įgyvendinimas Lietuvoje	13
1.4 Konfidencialios informacijos rūšys.....	14
1.5 Konfidencialios informacijos kilmė	16
2. Susitarimų dėl konfidencialumo sutarties problematika ir atsakomybė už sutarties pažeidimą	20
2.1 Darbdavių piktnaudžiavimas konfidencialios informacijos susitarimais.....	21
2.2 Saviraiškos laisvės problema konfidencialių susitarimų atžvilgiu.....	22
2.3 Konfidencialios informacijos apsauga ir laisvė pasirinkti darbą.....	24
2.4 Konfidencialios informacijos saugojimo problematika	25
2.5 Įrodinėjimo naštos problematika	27
2.6 Pagrįstų veiksmų neapibrėžtumo problematika	30
2.7 Atsakomybė už konfidencialios informacijos sutarties pažeidimą	31
2.7.1 Baudžiamoji atsakomybė už konfidencialios informacijos atskleidimą	33
2.7.2 Civilinė atsakomybė už konfidencialios informacijos atskleidimą.....	34
2.7.3 Kiti komercinės paslapties turėtojo teisių gynimo būdai	38
3. Konfidencialios informacijos įgyvendinimas skirtingose jurisdikcijose	41
3.1 Konfidencialios informacijos reguliavimas kitose ES valstybėse narėse	41
3.2 Konfidenciali informacija Jungtinėse Amerikos Valstijose.....	44
3.2.1 Konfidencialios informacijos istorinė raida JAV.....	44
3.2.2 JAV komercinių paslapčių gynimo aktas.....	45
3.3 ES ir JAV konfidencialios informacijos apsaugos palyginimas	47
IŠVADOS	50
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	51
SANTRAUKA (lietuvių kalba)	59
SUMMARY (anglų kalba).....	60

IŽANGA

Temos aktualumas. Susitarimai dėl konfidencialios informacijos apsaugos yra svarbūs visose srityse. Tai svarbi teisinė priemonė šiuolaikinėje globalizuotoje ekonomikoje. Sparčiai tobulėjant technologijoms ir didėjant intelektinės nuosavybės svarbai, įmonės ir organizacijos vis labiau rūpinasi jautrios informacijos apsauga. Konfidencialumo susitarimai yra plačiai naudojami įvairiose pramonės šakose, siekiant apsaugoti komercines paslaptis, įmonei, nuosavybės teise priklausančią informaciją ir kitus konfidencialius duomenis. Darbo santykių kontekste konfidencialumo susitarimai dažniausiai naudojami siekiant apsaugoti darbdavių interesus ir užtikrinti, kad darbuotojai neatskleistų jautrios informacijos pašaliniams asmenims.

Konfidencialumo sutarčių nagrinėjimas šiandieninės teisės sistemos kontekste yra dvejopas. Pirma, didėjantis tokių susitarimų paplitimas darbo santykiuose pabrėžia būtinybę išnagrinėti jų teises pasekmes, tiek darbdaviams, tiek darbuotojams. Antra, atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės derinimą su nacionaline teise, būtina ištirti, kaip konfidencialumo susitarimai veikia tiek nacionalinės, tiek Europos Sąjungos, bei kitose teisinėse bazėse. Temos aktualumas pasireiškia ir būtinybėje suprasti, kaip konfidencialumo susitarimų naudojimas paveikia dalyvaujančių šalių teises ir pareigas ir ar šios sutartys veiksmingai pasiekia numatytą tikslą.

Spartus žiniomis grindžiamas visuomenės augimas, bei tokios ekonomikos plėtros vystymasis dalinai skatina ir konfidencialių susitarimų augimą (Melnikas, 2013, p. 16). Tas taip pat, aiškiai matoma, atsižvelgiant į tai, kad komercinių paslapčių pasisavinimas arba vagystė, remiantis skaičiavimais, išsivysčiusiose šalyse kainuoja 1-3 proc. BVP (Passman, 2014, p. 8). Dėl šių priežasčių konfidencialios informacijos apsaugos sutartys tampa vis svarbesniu dokumentu dirbančioje visuomenėje.

Šiame magistro darbe bus siekiama išsiaiškinti, konfidencialios informacijos apsaugos sampratą, reguliavimą, istorinę raidą ir įtaką šių dienų teisei ir visuomenei ne tik jurisprudencijos visumoje, bet taip pat, susitarimo dėl konfidencialios informacijos veikimą ir supratimą *de facto*. Nagrinėjant, taip pat, ir skirtingų jurisdikcijų konfidencialios informacijos taikymą, aiškinantis, kaip suprantamas konfidencialios informacijos pažeidimas, kaip suprantamos pasekmės kurios gali kilti pažeidus susitarimą, kokie yra esminiai konfidencialios informacijos apsaugos skirtumai įvairiose jurisdikcijose.

Tikslas. Magistro darbe siekiama išnagrinėti susitarimo dėl konfidencialios informacijos apsaugos sampratą, reikšmę, istorinę raidą, problematiką ir įtaką asmenims darbo santykių srityje.

Uždaviniai. Magistro darbe siekiant nustatyto tikslo. Bandoma išspręsti šiuos uždavinius:

1. Išnagrinėti konfidencialios informacijos sąvoką, sampratą jos kilmę ir apibrėžimą.
2. Išnagrinėti konfidencialumo sutarčių tipus.
3. Nustatyti atsakomybes rūšis ir pobūdį už konfidencialumo susitarimo pažeidimą.
4. Apžvelgti praktinius aspektus, susijusius su konfidencialios informacijos saugojimu ir perdavimu, įskaitant technines priemones, kurios gali būti naudojamos įmonės veikloje.
5. Išanalizuoti konfidencialumo sutarties istorines ištakas.
6. Išnagrinėti šiuo metu vyraujančios teisinės praktikos problemas susijusias su konfidencialios informacijos apsauga.
7. Apžvelgti konfidencialumo susitarimų veikimą kituose Europos Sąjungos valstybėse, bei JAV.

Tyrimo objektas. Magistro darbo tyrimo objektas yra susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos, kaip teisinės priemonės darbo santykiuose. Tyrime analizuojama konfidencialumo sąvoka, konfidencialumo istorinė raida bei jos supratimas skirtinguose jurisdikcijose, atskleidžiant konfidencialumo sąvokos išaiškinimus įvairiapusiškai, bei nustatant, kaip šie skirtumai daro įtaką konfidencialumo susitarimų formavimui ir vykdymui. Darbe, analizuojama pusiausvyra, tarp darbdavių siekiančių apsaugoti įmonės konfidencialią informaciją ir darbuotojų, kurių profesinį mobilumą ir saviraiškos laisvę gali apriboti konfidencialios informacijos apsaugos susitarimas. Atsižvelgiama ir į kultūrinių, socialinių ir etinių veiksnių vaidmenį formuojant konfidencialumo sutarčių suvokimą ir taikymą darbo santykiuose.

Darbo originalumas. Magistro darbu siekiama prisidėti prie jau turimų žinių apie konfidencialumo sutartis darbo santykiuose, pateikiant išsamią konfidencialumo istorinės raidos analizę, analizuojant konfidencialumo sampratą ir įgyvendinimą įvairiose jurisdikcijose. Magistro darbas originalus, nes atliekama bendra ir visapusiška analizė kurios metu nagrinėjama faktinė konfidencialios informacijos apsaugos susitarimo kilmė, taikymas ir reikšmė, taip pat, nagrinėjama visapusiška šiuo metu galiojančios teisinės sistemos problematika susijusi su konfidencialios informacijos apsaugos susitarimais, siekiant išsiaiškinti šiuo metu vyraujančią suvokimą apie konfidencialios informacijos apsaugos susitarimą.

Tyrimo metodai. Magistro darbe naudojami teoriniai tyrimo metodai. **Analitinis metodas** taikytas tiriant galiojančius teisės aktus, įstatymus, susijusius su konfidencialios informacijos sutarties apsauga, nagrinėjant aktų ir įstatymų nuostatas bei vertinant jų veiksmingumą. **Lyginamasis metodas** taikytas lyginant skirtingų jurisdikcijų teisės aktus, siekiant nustatyti konfidencialumo susitarimų apsaugos reguliavimo skirtumus, panašumus ir geriausią praktiką, toks lyginamasis metodas leido pateikti platesnį analizės kontekstą ir padaryti reikšmingas išvadas apie skirtingų teisėkūros metodų veiksmingumą. **Istorinis vertinimas** išigilinant į konfidencialumo susitarimų istoriją, buvo geriau suprasta jų kilmė, raida ir naudojimo pagrindas, istorinė perspektyva leido nustatyti pagrindinius konfidencialių susitarimų apsaugos raidos etapus ir jų teisinį pagrindą. **Problemų nustatymas**, atliekant išsamią dabartinių iššūkių ir problemų, susijusių su konfidencialumo susitarimais analizę buvo gauta vertingų įžvalgų apie galimas tobulinimo ir reformų sritis.

Svarbiausi šaltiniai. Rašant darbą buvo remiamasi lietuvių mokslo atstovų darbais, susijusiais su konfidencialios informacijos apsauga, komercinės paslapties apsauga ir bendru konfidencialios informacijos, bei Europos Sąjungos Direktyvų aiškinimu, remtasi, Vidos Petrylaitės, Algrido Matkevičiaus, Ramūno Birštono, Dainiaus Kenstavičiaus, Vaidoto Granicko, Simo Banio ir kitų darbais. Nagrinėjant informacijos saugumo valdymo aspektus remtasi Sauliaus Jastiugino darbais. Taip pat, remtasi užsienio autoriais, David S. Almeling, Shreya Desai, Matt Malone, Sharon K. Sandeen ir kitų autorių darbais. Taip pat, remtasi Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos teismų praktika, ir teisės aktais.

1. KONFIDENCIALI INFORMACIJA

Konfidenciali informacija yra daugelio teisinių priemonių, įskaitant ir konfidencialumo susitarimus, pagrindas. Konfidencialios informacijos apsauga atlieka svarbų vaidmenį išsaugant įmonių ir organizacijų integralumą bei konkurencinį pranašumą. Greitai besivystančioje pasaulio ekonomikoje konfidencialios informacijos apsauga tapo itin svarbi, kadangi didelė pramonės dalis yra koncentruota ties naujų idėjų vystymu ir pritaikymu.

Tektoniniai technologijų pokyčiai kurie keičia beveik visus gyvenimo aspektus prisideda prie to, kad konfidencialumo susitarimų vis daugėja ir jų pasirašymas tampa gana įprastu reiškiniu. Anksčiau konfidenciali informacija buvo saugoma užraktu ir spausdintomis kopijomis, todėl buvo sunku pasiekti ir tuo labiau, išsinešti tokią apsaugotą informaciją. Skaitmeninė revoliucija, debesų kompiuterija, atmintukai ir kita, palengvina konfidencialios informacijos judėjimą. Darbuotojai vis dažniau linkę keisti darbovietę, neužsilikdami vienoje darbo vietoje per daug ilgai (Almeling, D.S., 2012, p. 1094). Taip pat, remiantis tyrimais nustatyta, kad darbdaviai vis dažniau pasirašo konfidencialumo sutartis (Franzoni, Kaushik, 2015, p. 6).

Paminėtina, kad susitarimai dėl konfidencialios informacijos apsaugos glaudžiai susiję su darbo teise, kadangi didelė dalis bylų susijusių su konfidencialios informacijos sutarčių pažeidimais siejama su buvusiais įmonių darbuotojais (Lovells, 2011, p. 1).

Pati sąvoka „konfidenciali informacija“ yra labai plati ir apima platų informacijos spektrą. Tai informacija turinti tam tikros realios komercinės vertės įmonei ar organizacijai, kuri nėra lengvai prieinama visuomenei. Konfidenciali informacija gali būti susijusi su įmonės ar organizacijos klientų duomenų bazėmis, finansinėmis ataskaitomis, klientų sąrašais, vidiniais ryšiais. Konfidencialios informacijos samprata taip pat, siejama su tam tikros idėjos išskirtinumu, ypatingumu, tai tokia informacija kuri nėra bendrai žinoma.

1.1 Konfidencialios informacijos apibrėžimas, samprata ir svarba

Šiame poskyryje bus analizuojama ir nagrinėjama konfidencialios informacijos ir pačio konfidencialumo sąvoka siekiant suprasti šių sąvokų ir apibrėžimų esmę bei taikymo svarbą. Į konfidencialios informacijos sąvoką, apibrėžimą ir bendrą suvokimą bus atsižvelgiama per skirtingus teisės aktus bei literatūra.

Iš pradžių svarbu paminėti, kad Lietuvos Respublikos teisiniai dokumentai nenurodo aiškaus konfidencialios informacijos apibrėžimo (Kenstavičius, 2014, p. 808),

bet to, nesuteikia tikslaus sąrašo duomenų, kurie galėtų būti laikomi konfidencialia informacija. Konfidencialią informaciją dažnai bandoma apibūdinti ją lyginant su komercine paslaptimi arba nustatant kas neturėtų būti laikoma konfidencialia informacija. Lietuvos teisės aktai suteikia tam tikro lankstumo nustatant ir apibūdinant konfidencialios informacijos objektą (Petrylaitė, 2020, p. 192).

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (toliau - DK) tiesiogiai nenumato konfidencialios informacijos sąvokos, tačiau plačiai nagrinėjant įstatymą galima rasti įžvalgų apie tai, kas laikoma konfidencialia informacija. Informacija kuri yra laikoma komercine (gamybine), profesine, valstybės ar tarnybos paslaptis, taip pat papildomi susitarimai dėl konfidencialios informacijos (DK 25 str. 5 d.), laikomi konfidencialia informacija. Matoma, kad konfidencialios informacijos apibrėžimas yra platus, taip pat siekiant neapriboti darbo santykio šalių, numatoma, kad darbo santykių šalys pačios gali susitarti dėl konfidencialios informacijos apsaugos.

Toliau įstatymo leidėjas dar kartą pabrėžia, kad šalys gali sulygti dėl to, kad darbuotojas darbo sutarties vykdymo metu ir pasibaigus darbo sutarčiai asmeniniais ar komerciniais tikslais nenaudos ir kitiems asmenims neatskleis tam tikros iš darbdavio ar dėl atliktos darbo funkcijos gautos informacijos, kurią darbo sutarties šalys savo susitarime dėl konfidencialios informacijos apsaugos įvardys konfidencialia (DK 39 str. 1 d.). Darbo kodeksas dar kartą nurodo, kad informacija dėl kurios konfidencialumo buvo susitarta ir bus laikoma konfidencialia, taip pabrėžiant konfidencialios informacijos turinio dispozityvumą.

Plačiau nurodyta ir numatyta, kad konfidencialia informacija negali būti laikomi duomenys, kurie viešai prieinami, taip pat duomenys, kurie pagal teisės aktus ar pagal jų paskirtį negali būti laikomi konfidencialiais ar kurių apsaugai darbdavys nesiima protingų priemonių (DK 39 str. 1 d.). Verta paminėti, kad protingomis priemonėmis konfidencialios informacijos apsaugai kurių gali imtis darbdavys laikomos, pavyzdžiui, fizinės, techninės, teisinės, organizacinės ar kitokiomis priemonėmis. Tačiau, taip pat pažymėtina, kad tokios pastangos turėtų būti „protingos“, bet ne „ypatingos“, nes tai nepagrįstai susiaurintų komercinės paslapties ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. liepos 1 d. nutartis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. liepos 4 d. nutartis). Šiuo atveju Lietuvos Aukščiausiasis Teismas naudoja sąvoką „komercinė paslaptis“, kaip vieną iš konfidencialios informacijos rūšių. Konfidencialios informacijos rūšys bus nagrinėjamos toliau šioje darbo dalyje.

Darbo kodeksas, aprašo ir konfidencialios informacijos susitarimo turinį, bei nurodo, kas turėtų būti apibrėžta susitarime dėl konfidencialios informacijos apsaugos.

Tokiuose susitarimuose šalys turi apibrėžti: konfidencialią informaciją sudarančius duomenis, susitarimo dėl konfidencialios informacijos apsaugos galiojimo terminus, darbdavio pareigas padedančias darbuotojui išsaugoti šios informacijos slaptumą (DK 39 str. 2 d.).

Matoma, kad DK nepateikia konkretaus konfidencialios informacijos apibrėžimo, bet suteikia galimybę darbo santykių šalims pačioms apibrėžti, kas yra konfidenciali informacija konkrečioje situacijoje. DK pateikia tik tam tikrus principus ir ribas kurių reikia laikytis siekiant apibrėžti kokia informacija bus laikoma konfidenciali tarp susitarimą pasirašančių šalių.

Kiti teisės aktai, taip pat tiksliai nenurodo ir neapibrėžia konfidencialios informacijos sąvokos, bet mini konfidencialumą ir konfidencialią informaciją. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – VPI), numato, kad visas tiekėjo pasiūlymas ir paraiška negali būti laikomi konfidencialia informacija, tačiau tiekėjas gali nurodyti, kad tam tikra jo pasiūlyme pateikta informacija yra konfidenciali, taip pat numatoma, kad konfidencialia negalima laikyti informacijos jeigu tai pažeistų įstatymus, nustatančius informacijos atskleidimo ar teisės gauti informaciją reikalavimus, ir šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus, pažeistų kitus VPI numatytus reikalavimus, bei informacijos kuri pateiktos tiekėjų pašalinimo pagrindų nebuvimą, atitiktį kvalifikacijos reikalavimams, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartams patvirtinančiuose dokumentuose, išskyrus informaciją, kurią atskleidus būtų pažeisti tiekėjo įsipareigojimai pagal su trečiaisiais asmenimis sudarytas sutartis, – tuo atveju, kai ši informacija reikalinga tiekėjui jo teisėtiems interesams ginti ir informacija apie pasitelktus ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiasi tiekėjas, ir subtiekęs – tuo atveju, kai ši informacija reikalinga tiekėjui jo teisėtiems interesams ginti (VPI 20 str. 2 d.). Pažymėtina, kad ši norma pateikia konfidencialios informacijos sąrašą pozityviu ir negatyviu aspektu, viena vertus, nurodant, kokia informacija gali būti laikoma konfidencialia, kita vertus, priešingai, apibūdinant, kokia informacija negali būti laikoma konfidencialia (Jankauskytė, 2018, p. 11). Tačiau šiuo atveju teisės aktai vis tiek išlaiko tęstinumą tiksliai neapibrėžiant konfidencialumo sąvokos, ir leidžia asmenims (viešųjų pirkimų atveju - tiekėjams) nurodyti kokia informacija laikoma konfidencialia.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau - CK) irgi nenurodo konfidencialios informacijos sąvokos, tačiau dar kartą pabrėžia, kad, kokia informacija yra konfidenciali, šalys nustato pačios (CK 6.709 str. 1 d.). Pažymima, kad CK aiškiau ir detaliau išaiškina komercinės ir profesinės paslapties sąvoka ir požymius, bet nenurodo konfidencialios informacijos apibrėžimo. Požymiai kuriuos išskiria CK numato, kad informacija laikoma

komercine paslaptimi, kai ji yra slapta ir jos sudėtis bei sudedamųjų dalių konfigūracija apskritai nežinoma arba jos negalima lengvai gauti toje aplinkoje, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija, ji turi tikros ar potencialios komercinės vertės, nes yra slapta ir šią informaciją teisėtai valdantis asmuo imasi protingų veiksmų, kad ją išlaikytų slapta (CK 1.116 str. 1 d. 3 p.). Paminėtina, kad CK numato ir informaciją kuri negali būti laikoma komercine paslaptimi. Komercine paslaptimi nelaikoma informacija, kuri yra konfidenciali, bet neatitinka komercinės paslapties požymių, arba yra akivaizdi ir lengvai prieinama. Be to, informacija, kuri tampa darbuotojų sąžiningai įgyta patirtimi, įgūdžiais, gebėjimais ar žiniomis, taip pat nelaikoma komercine paslaptimi. Taip pat, neįtraukiama informacija, susijusi su viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikiančių subjektų paslaugų ir prekių kainomis bei veiklos sąnaudomis, bei kita įstatymų nustatyta informacija (CK. 1.116 str. 2 d).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad būtų laikoma komercine paslaptimi, informacija turi atitikti šiuos požymius:

1. Informacija turi būti slapta (nevieša). Slaptumas yra fakto, o ne teisės klausimas. Komercinę paslaptį sudaro tik tokia informacija, kuri nėra visuotinai žinoma ar laisvai prieinama. Tai, kad informacija nėra visuotinai žinoma, nereiškia, kad informacija turi būti absoliučiai slapta. Savininkas tokią informaciją turi saugoti protingomis priemonėmis, kurios nebūtų perteklinės ir nesusiaurintų komercinės paslapties ribas;
2. informacija turi suteikti jos turėtoji konkurencinį pranašumą;
3. informacija turi būti slapta dėl jos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. spalio 18 d. nutartis).

Jurisprudencijoje, taip pat galima aptikti kriterijus kurie yra keliami konfidencialios informacijos turiniui, pirmas numatomas kriterijus – informacijos vertingumo, reikšmingumo ir naudingumo bendrovei kriterijus, siejamas su viešu informacijos neatskleidimu. Informacija laikoma komercine paslaptimi, jei ji turi realią ar potencialią naudą bendrovei. Reali informacijos vertė yra lengvai įrodoma, tokia vertė pasireiškia aiškiu skirtumu tarp bendrovės ankstesnių pajamų ir pajamų pritaikius naujas technologijas, kurios laikomos konfidencialia informacija, pavyzdžiui, baldų gamybos įmonė visą laiką naudojo dvi gamybos linijas gaminant atitinkamą prekę, tačiau vėliau buvo išrastas būdas gaminti prekę naudojant vos vieną tokią liniją, tokiu būdu, prekės kaštai sumažėja ir gamintojas turi galimybę parduoti prekę aukštesne marža, taip akivaizdžiai matoma, kad pritaikius naujas technologijas, kurios laikomos konfidencialia informacija

bendrovės pajamos išaugo. Tuo tarpu potenciali informacijos vertė yra bendrovės saugoma informacija, kuri gali turėti tikrą vertę ateityje, tokia vertė privalo būti motyvuota ir pagrįsta, kadangi bereikšmė ar mažareikšmė bendrovės informacija negalėtų būti pripažįstama slapta ir saugoma. Antras numatomas kriterijus – informacijos formalizavimo, indentifikavimo ir apsaugos nustatymo kriterijus. Siekiant formalizuoti ir apsaugoti informaciją sudaromas komercinę paslaptį sudarančių žinių sąrašas, nustatomi asmenys, kuriems suteikiama galimybė susipažinti su konfidencialia informacija (Matkevičius, 2007, p. 85-86). Tokiu būdu, identifikuodama ir apsaugodama informaciją, bendrovė, papildomai užtikrina, kad įdėtos pastangos į informacijos apsaugą nebūtu skirtos siekiant apsaugoti bereikšmę informaciją, taip pagrindamos informacijos konfidencialumą.

Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat konkrečiai nenurodo, konfidencialios informacijos apibrėžimo, tačiau pateikia tam tikras sąlygas kurias turi atitikti informacija, kad ji būtų laikoma konfidencialia.

Komercinė paslaptis turi atitikti tam tikrus reikalavimus, kad būtų laikoma komercine paslaptimi. Pirma, informacija turi būti slapta, ta prasme, kad jos kaip visumos arba tikslios jos sudėties ir sudedamųjų dalių konfigūracijos apskritai nežino arba negali lengvai gauti asmenys toje aplinkoje, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija. Antra, informacija turi turėti komercinės vertės, nes yra slapta. Trečia, informacija yra objektas pagrįstų veiksmų, kurių imasi teisėtai tokią informaciją valdantis asmuo, kad tam tikromis aplinkybėmis ją išlaikytų slapta (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016 m. birželio 8 d. Nr. 2016/943). Šiuo atveju, minima sąvoka „komercinė paslaptis“, kuri laikoma viena iš konfidencialios informacijos rūšių, tačiau dažnai naudojama sinonimiškai su konfidencialios informacijos sąvoka. Matoma, kad reikalavimai iš esmės atkartoja prieš tai minėtus reikalavimus, išaiškintus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo.

Europos Komisija, komunikate, naudoja sąvoką „konfidenciali informacija“ ir nurodo, kad ES teismai konfidencialia informacija laiko tą informaciją, kuri atitinka šias sąlygas. Pirma, informacija žinoma tik ribotam asmenų ratui. Antra, informaciją atskleidus gali būti padaryta didelė žala ją pateikusio asmens arba trečiųjų asmenų interesams. Trečia, interesai, kurie gali būti pažeisti atskleidus konfidencialią informaciją, objektyviai verti apsaugos (Europos Komisijos Komunikatas 2020, liepos 22 d. Nr. 2020/C242/01).

Matoma, kad sąvokos „komercinė paslaptis“ ir „konfidenciali informacija“ naudojamos skirtingai, ir bendrai apibrėžia panašias, bet neidentiškas sąlygas informacijos pripažinimui konfidencialia ar komercine paslaptimi.

1.2 Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2016/943

Kaip jau minėta, konfidenciali informacija atlieka svarbų vaidmenį skatinant naujoves ir išlaikant konkurencinius pranašumus tarp organizacijų. ES jau seniai pripažino tokios informacijos apsaugos svarbą, tačiau jai trūko suderintos teisinės sistemos. Siekiant suderinti reguliavimą visose ES valstybėse narėse, buvo priimta Direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo (Europos Parlamentas ir Taryba, 2016) (toliau - Direktyva).

Prieš nagrinėjant Direktyva, verta paminėti, kad iki Direktyvos pagrindinis internacionalinis dokumentas reguliuojantis intelektines nuosavybes teises buvo Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, geriau žinoma, kaip TRIPS sutartis. TRIPS yra pasaulinis teisinis susitarimas tarp visų Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) šalių. Šiame susitarime nustatomos minimalios gairės, pagal kurias nacionalinės vyriausybės turi reguliuoti įvairias intelektinės nuosavybės formas, kai jos taikomos kitų PPO valstybių narių piliečiams. TRIPS susitarimas pirmą kartą integravo intelektinės nuosavybės teisę į daugiašalę prekybos sistemą ir iki šiol išlieka kaip plačiausias ir visa apimantis daugiašalis intelektinės nuosavybės susitarimas.

Tačiau TRIPS susitarimas nėra tinkamas tolygiam ir visuotiniam konfidencialios informacijos reguliavimui, dėl to ES ėmėsi iniciatyvos sukurti Direktyva kuri ištaisytu visas TRIPS spragas. Mokslo doktrinoje galima sutikti ir nuomonių, kad pvz. konfidencialios informacijos apsaugą TRIPS sutartyje yra reguliavimo nesėkmė (Falce, 2015, p. 961).

Taigi, Direktyva ES pirmiausia buvo įgyvendinta siekiant pašalinti komercinių paslapčių apsaugos skirtumus ES valstybėse narėse. Iki jos įsigaliojimo valstybės narės turėjo skirtingus komercinių paslapčių apibrėžimus ir skirtingus apsaugos lygius. Šis vienodumo trūkumas kėlė teisinį neapibrėžtumą, atgrasino tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir trukdė naujovėms. Sukuriant nuoseklią sistemą, Direktyva buvo siekiama sukurti nuoseklesnę ir labiau nuspėjamą aplinką Europos rinkoje veikiančioms įmonėms. Konfidencialios informacijos apsaugos nevienodumas galimai atgrasė įmones nuo tarpvalstybinio bendradarbiavimo, kadangi įmonės nesiryžo dalytis jautria informacija su partneriais kitose ES valstybėse dėl netinkamos apsaugos ir su tuo susijusios rizikos (Wurtenberger, 2019). Taip pat, prie Direktyvos atsiradimo prisidėjo ir tokios priežastys, kaip: nuolat tobulėjančios informacinės technologijos, palengvinančioms komercinių paslapčių pažeidimus, didelių informacijos kiekių perdavimas, kasdienių įsilaužimo atakų paplitimas (Niebel et al. 2018, p. 2).

Šia Direktyva siekiama apsaugoti komercines paslaptis, uždraudžiant neteisėtą jų gavimą, naudojimą ir atskleidimą. Į Direktyvą taip pat įtrauktos apsaugos priemonės,

skirtos apsaugoti informatorius ir palaikyti žodžio ir informacijos laisvę. Paminėtina, kad draudžiama naudoti Direktyvą siekiant apriboti darbuotojų galimybę atskleisti komercines paslaptis, jei tai atitinka visuomenės interesus arba jei atskleidimas yra susijęs su neteisėta veikla ar nusižengimu.

Direktyva apibrėžia komercinės paslapties sąvoką, kaip informaciją atitinkančią šiuos reikalavimus:

1. ji yra slapta ta prasme, kad jos kaip visumos arba tikslios jos sudėties ir sudedamųjų dalių konfigūracijos apskritai nežino arba negali lengvai gauti asmenys toje aplinkoje, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija;
2. ji turi komercinės vertės, nes yra slapta;
3. ji yra objektas pagrįstų veiksmų, kurių imasi teisėtai tokią informaciją valdantis asmuo, kad tam tikromis aplinkybėmis ją išlaikytų slapta;

Pastebėtina, kad Direktyvoje, naudojama sąvoka, komercinė informacija, kuri Lietuvoje naudojama, kaip tik viena iš konfidencialios informacijos rūšių, vien iš to galima pastebėti, kad Lietuvos teisinė sistema konfidencialią informaciją vertina plačiau.

Komercinių paslapčių apibrėžimas, pateiktas direktyvoje, yra gana platus ir remiasi trimis formaliais požymiais, nustatytais TRIPS sutarties 39 straipsnio 2 dalyje. Tačiau neapibrėžiama, kokia informacija gali būti laikoma komercine paslaptimi. Vienintelis papildomas apribojimas yra tai, kad nereikšminga informacija ir darbuotojų įgyti gebėjimai ir patirtis nėra laikomi komercinės paslapties dalimi (Birštonas, 2019, p. 14).

Komercinių paslapčių apsauga apima tris veiksmus - atskleidimą, gavimą ir naudojimą. Šie veiksmai apima visas galimas situacijas, kuriose asmuo gali nepagrįstai pasinaudoti kito asmens komercine paslaptimi. Jei asmuo yra patikėtas komercine paslaptimi, jis neturi teisės atskleisti jos tretiesiems asmenims arba naudoti ją be leidimo iš komercinės paslapties savininko (Birštonas, 2019, p. 16).

Direktyvoje numatytos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės neturėtų būti taikomos, jei yra teigiama, kad komercinė paslaptis buvo gauta, naudojama ar atskleista tokiais būdais:

1. naudojantis teise į saviraiškos laisvę ir informacijos laisvę, kaip nustatyta Chartijoje, įskaitant pagarbą žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui;
2. atskleidžiant nusižengimą, pažeidimą ar neteisėtą veiklą, jeigu atsakovas veikė siekdamas apsaugoti bendrąjį viešąjį interesą;
3. darbuotojų atliktas atskleidimas savo atstovams, tiems atstovams vykdant savo teisėtas atstovavimo funkcijas, kaip numatyta pagal Sąjungos arba

nacionalinę teisę, jei toks atskleidimas buvo būtinas toms funkcijoms vykdyti;

4. siekiant apsaugoti Sąjungos ar nacionalinės teisės pripažintą teisėtą interesą.

Matoma, kad Direktyvoje, komercinės paslapties apsauga yra svarbi, tačiau ji neturi prieštarauti teisėms į saviraiškos ir informacijos laisvę, taip pat bendrai viešų interesų apsaugai ir teisėtiems interesams. Be to, svarbu pabrėžti, kad atskleidimas gali būti leidžiamas, jei tai yra būtina užtikrinti teisėtus interesus. Taigi, reikia atsižvelgti į konkrečias situacijas, kad būtų galima atlikti tinkamą ir teisingą vertinimą, ar komercinės paslapties atskleidimas gali būti leidžiamas.

Direktyvoje taip pat numatyta nuostata dėl neteisėto komercinių paslapčių gavimo, naudojimo ir atskleidimo, kuri buvo beveik identiška perkelta į Lietuvos Respublikos komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatymą (toliau - KPTAI). Direktyvoje nustatoma, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad komercinės paslapties turėtojai turėtų teisę naudoti Direktyvoje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kad būtų užkirstas kelias neteisėtam jų komercinės paslapties gavimui, naudojimui ar atskleidimui, taip pat ginti savo teises paslapties atskleidimo atveju.

Direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodoma, jog valstybės narės nustato priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti civilinėje teisėje įtvirtinto teisių gynimo prieinamumą, neteisėto komercinių paslapčių gavimo, naudojimo ir atskleidimo atveju. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad minėtoje 1 dalyje nurodytos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės: a) turi būti nešališkos ir teisingos; b) negali būti bereikalingai sudėtingos arba brangios, dėl jų negali būti nustatomi nepagrįsti terminai arba nepateisinamai vilkinamas laikas ir c) turi būti veiksmingos ir atgrasančios. Direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad šioje Direktyvoje nustatytos priemonės, procedūros ir teisių gynimo priemonės taikomos: a) proporcingai; b) taip, kad nebūtų sukurta kliūčių teisėtai prekybai vidaus rinkoje, ir c) nustatant apsaugos nuo piktnaudžiavimo jomis priemones (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

Paminėtina, kad komercinių paslapčių direktyvos preambulės 21 punkte nurodyta, kad Direktyvoje nustatytomis priemonėmis, procedūromis ir teisių gynimo priemonėmis siekiama užtikrinti, kad kompetentingos teisminės institucijos atsižvelgtų į tokius veiksnius kaip komercinės paslapties vertė, veiksmų, dėl kurių neteisėtai gaunama, naudojama arba atskleidžiama komercinė paslaptis, sunkumas, taip pat tokių veiksmų poveikis. Taip pat reikėtų užtikrinti, kad kompetentingos teisminės institucijos turėtų diskreciją įvertinti

teismo proceso šalių interesus, taip pat trečiųjų šalių, įskaitant, kai tinkama, vartotojus, interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

Taip pat, nustatoma, kad gavimas, naudojimas ar atskleidimas komercinės paslapties be turėtojo sutikimo yra neteisėtas, jei komercinė paslaptis buvo gauta neteisėtai, pavyzdžiui, gavus prieigą prie dokumentų, objektų, medžiagų ar elektroninių bylų, kuriuos teisėtai valdo komercinės paslapties turėtojas ir kuriuose yra komercinė paslaptis arba iš kurių galima išgauti komercinę paslaptį, juos pasisavinus ar padarius jų kopiją. Taip pat laikoma neteisėtu, jei veiksmas, kuriuo buvo gauta komercinė paslaptis, prieštarauja sąžiningai komercinei praktikai.

Be to, komercinės paslapties naudojimas ar atskleidimas yra neteisėtas, jei asmuo, kuris tai daro, neturi turėtojo sutikimo ir padarė bet kurį iš šių veiksmų: neteisėtai gavo komercinę paslaptį, pažeidė konfidencialumo susitarimą ar bet kurią kitą pareigą neatskleisti komercinės paslapties, arba pažeidė susitarime numatyta arba bet kurią kitą pareigą riboti komercinės paslapties naudojimą.

Taip pat, paminėtina, kad Direktyva numato leidimą įgyti komercinę paslaptį taikant apgražos inžineriją (angl. *reverse engineering*), t.y. dizaino elementų išgavimo iš esamos sistemos procesas, nagrinėjant jos struktūras, būsenas ir elgesio modelius (Siems, 2021, p. 149-150). Tokiu būdu gauta informacija vadovaujantis Direktyva, nebus laikoma komercinės informacijos pasisavinimu.

Apibendrinant, Direktyva, kaip ir bet kuris kitas teisės aktas, turi privalumų ir trūkumų. Tačiau bendrai tai teigiamas pokytis. Direktyva skatinama geriau suprasti komercinių paslapčių apsaugos sritį, įskaitant komercinės paslapties ir neteisėto pasisavinimo apibrėžimą. Joje taip pat, numatytos platesnės ir aiškesnės teisės gynimo priemonės, leidžiančios veiksmingiau užtikrinti komercinių paslapčių teisių įgyvendinimą ES. Dėl to komercinės paslapties savininkai gali būti tikri, kad konfidenciali informacija, atitinkanti tris komercinės paslapties kriterijus, bus apsaugota imantis teisinių veiksmų ES, o teismai bus įgalioti priimti ir vykdyti draudimus (Sandeen, 2019, p. 451).

1.3 Direktyvos įgyvendinimas Lietuvoje

2018 metais Lietuvoje įsigaliojo naujas įstatymų paketas, skirtas komercinių paslapčių apsaugai. Šis paketas susideda iš kelių teisės aktų pakeitimų ir naujų įstatymų priėmimo, įskaitant KPTAI. KPTAI iš esmės atkartoją Direktyvos nuostatas, ir nustatė kas laikoma teisėtu ir neteisėtu komercinės paslapties gavimu, naudojimu ir atskleidimu, taip pat nurodė gynimo būdus ir laikinosios apsaugos priemones. Paminėtina, kad KPTAI nukrypsta nuo

Direktyvos ir nacionalinės teisinės tradicijos tuo, kad numato ir neturtinės žalos atlyginimą, be to, buvo pakeistas CK straipsnis dėl komercinių paslapčių gynimo klausimų, kurie perkelti į naująjį KPTAĮ. Taip pat, Direktyvos 8 straipsnis, nustatantis maksimalų ieškinio senaties terminą, buvo perkeltas į CK 1.125 straipsnio 8 dalį. (Birštonas, 2019, p. 15).

Anot Ramūno Biršono, nors direktyvos įgyvendinimas lėmė tam tikrus teisinės bazės pasikeitimus, komercinių paslapčių apsauga išlieka pagrįsta tais pačiais principais, kaip ir anksčiau. Birštonas pabrėžia kai kuriuos pagrindinius direktyvos įgyvendinimo pakeitimus, įskaitant komercinių paslapčių apibrėžimo išimčių išplėtimą, naujų teisių gynimo priemonių, susijusių su komercinės paslapties pažeidimu įvedimą ir naujos teismų praktikos būtinybę, siekiant išsiaiškinti santykius tarp skirtingų komercinės paslapties reglamentuojančių įstatymų.

Autorius teigia, kad galimi naujųjų reglamentų padariniai – didesnis dėmesys komercinių paslapčių apibrėžimo išimčių, kurios gali susilpninti komercinių paslapčių savininkų padėtį, akcentavimas ir galimybė atsirasti naujai teismų praktikai, susijusiai su naujomis komercinės paslapties pažeidimo teisių gynimo priemonėmis.

Birštono, daroma išvada, kad nors komercinės paslapties reglamentuojanti teisinė bazė Lietuvoje buvo pakeista, praktinis šių pakeitimų poveikis teismų praktikai yra neaiškus. Autorius pažymi, kad esamų teisių gynimo priemonių, tokių kaip žalos atlyginimas, naudojimas greičiausiai nepasikeis, todėl gali prireikti laiko, kol atsiras nauja teismų praktika, reaguojant į naujus reglamentus (Birštonas, 2019, p. 16).

Su tokia pozicija iš esmės sutinkama, didžioji dalis to, kad pakitimai nebuvo itin globalūs priskiriama, tam faktui, kad Lietuvoje jau iki Direktyvos įgyvendinimo konfidencialios informacijos apsauga buvo gana plačiai aiškinama, lyginant su kitom valstybėm narėm, nepaisant to, kad išaiškinimai ir teisės aktai ne visuomet aiškiai išdėsto konfidencialios informacijos sąvoką ir turi atitinkamų teisinių spragų, kurios minėtos anksčiau.

1.4 Konfidencialios informacijos rūšys

Nagrinėjant konfidencialios informacijos sampratą, galėjome pastebėti, kad viena iš konfidencialios informacijos rūšių gali būti laikoma pvz. „komercinė paslaptis“, tačiau verta paminėti, kad konfidenciali informacija gali būti skirstoma ir į kitas rūšis.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vienoje savo nutarčių yra pažymėjęs, kad konfidenciali informacija, atsižvelgiant į jos pobūdį ir svarbą bei konfidencialumo pareigos intensyvumo laipsnį, gali būti skirstoma taip:

1. Informacija, kuri, nors savininko įvardijama kaip konfidenciali, savaime yra akivaizdi ar lengvai pasiekiami (pvz., viešai skelbiami įmonės finansinės atskaitomybės duomenys, viešai skelbiama informacija apie akcininkus, vykdomus projektus, verslo partnerius ir kt.). Tokia informacija, net jeigu ji ir yra įvardijama kaip konfidenciali, gali būti pripažinta nekonfidencialia ir už jos atskleidimą, pavišimą ar panaudojimą nekiltų teisinių padarinių.
2. Informacija, kurią įmonės darbuotojai turi laikyti konfidencialia, tačiau tokia informacija, kai su ja yra susipažįstama, tampa neatsiejama jų gebėjimų, įgūdžių bei žinių dalimi (pvz., įmonėje taikoma geroji praktika, vadybos metodai, darbo su klientais metodai, derybų vedimo būdai ir kt.). Todėl darbuotojai privalo laikytis pareigos saugoti tokio pobūdžio informaciją tik tol, kol dirba įmonėje, kurioje ją sužinojo. Pasibaigus darbo santykiams, buvę darbuotojai gali be jokių apribojimų naudoti gautą aptariamą rūšies informaciją savo naudai ir interesais.
3. Specifinio pobūdžio konfidenciali informacija. Tokia informacija neatitinka komercinės paslapties apibrėžties, tačiau kai darbuotojas su ja susipažįsta, ji netampa neatsiejama jo gebėjimų, žinių ir kompetencijos dalimi. Ši informacija yra saugoma, o už jos atskleidimą ar panaudojimą, net ir pasibaigus darbo santykiams, buvusiam darbuotojui gali kilti teisinė atsakomybė.
4. Komercinės paslaptys – konfidencialūs duomenys, kurie yra tokie specifiniai ir reikšmingi, kad darbuotojai, net ir pasibaigus darbo santykiams, sutartyje ar įstatyme nustatytą laiką negali teisėtai panaudoti jų jokiais tikslais, kurie koku nors būdu galėtų pažeisti teisėto informacijos savininko teises ir teisėtus interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. vasario 5 d. nutartis).

Teismas, taip pat nurodė, kad teisinis konfidencialios informacijos apibrėžimas yra platesnis nei teisinis komercinės paslapties apibrėžimas, todėl komercinė paslaptis yra tik viena iš konfidencialios informacijos rūšių. Informacija kuri neatitinka komercinėms paslaptims keliamų reikalavimų, tokiu atveju gali būti įstatymo saugoma, kaip konfidenciali informacija. Taip pat, paminėta, kad pareiga saugoti konfidencialią informaciją paprastai egzistuoja, kai ji nustatyta sutartyje, o pareiga saugoti komercinę paslaptį visų pirma kyla iš įstatymo.

Atribodamas komercinės paslapties sampratą nuo konfidencialios informacijos, Teismas yra nurodęs, jog informacija, kuri savaime yra akivaizdi ar lengvai pasiekiami (pvz., viešai skelbiami įmonės finansinės atskaitomybės duomenys, viešai skelbiama informacija apie akcininkus, vykdomus projektus, verslo partnerius ir kt.), net jeigu ji ir yra įvardijama kaip konfidenciali, gali būti pripažinta nekonfidencialia ir už jos atskleidimą, pavišinimą ar panaudojimą nekiltų teisinių padarinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. vasario 5 d. nutartis).

Bendrai, verta apibrėžti konfidencialios ir komercinės paslapties skirtumus. Galima išskirti tam tikrus skirtumus tarp šių dviejų sąvokų:

1. Teisinis konfidencialios informacijos apibrėžimas yra platesnis nei komercinės sampratos apibrėžimas, todėl komercinės paslaptys yra tik viena iš konfidencialios informacijos rūšių. Informacija, neatitinkanti komercinės paslapties kriterijų, gali vis tiek, būti laikoma konfidencialia ir būti apsaugota. Vadinasi, ne visi duomenys, priskiriami konfidencialiai informacijai, yra komercinė paslaptis.
2. Būtinai komercinės paslapties bruožas yra jos vertė, kuri suteikia konkurencinį pranašumą jos turėtojui. Tuo tarpu konfidenciali informacija šio bruožo neturi.
3. Įsipareigojimas saugoti konfidencialią informaciją dažniausiai kyla iš sutartinių santykių, kai toks įsipareigojimas yra numatytas sutartyje. Tuo tarpu įsipareigojimas saugoti komercinę paslaptį dažniausiai kyla iš teisės aktų.

Apibendrinus galima pasakyti, kad teisinė konfidencialios informacijos kategorija yra platesnė už teisinę komercinės paslapties kategoriją, taigi komercinės paslaptys yra viena iš konfidencialios informacijos rūšių. Informacija, kuri neatitinka komercinėms paslaptims keliamų reikalavimų, gali patekti į konfidencialios informacijos sąvoką ir šiuo pagrindu būti saugoma. Duomenys, sudarantys konfidencialios informacijos turinį, ne visuomet yra komercinė paslaptis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. lapkričio 8 d. nutartis).

1.5 Konfidencialios informacijos kilmė

Konfidencialumo susitarimai ir komercinės paslaptys jau seniai yra esminiai komercinės ir teisinės praktikos aspektai. Šiomis teisinėmis priemonėmis vertinga informacija ir saugoma jau ilgą laiką. Šiame poskyryje bus atsižvelgta į konfidencialumo susitarimų ir komercinių paslapčių ištakas, pabrėžiant svarbiausius istorinius etapus.

Populiari ir moksliniuose šaltiniuose dažnai sutinkama tezė, kad komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos apsauga savo ištakomis siekia dar Senovės Romos įstatymus (Lemley, 2008, p. 6). Teigiama, kad Senovės Romos įstatymai, numatė

teisines pasekmes asmeniui, kuris paskatino kito darbuotoją (ar vergą) atskleisti paslaptis, susijusias su šeimininko komerciniais reikalais (Jorda, Rines, and Germeshausen 2007).

Taip pat minima, kad Senovės Romos „įmonės“ savininkas buvo teisiškai apsaugotas nuo nesąžiningos konkurencijos per *actio servi corrupti* (veiksmą, kuriuo siekiama pabloginti vergą), kurį Romos teisininkai naudojo, kad suteikti komercinę paramą prisidengdami, privatinės teisės ieškinių (Schiller, 1971, p. 45).

Tačiau su tokiomis teisinių veiksmų interpretacijom sutinka ne visi. Teisės istorikas Alan Watson, teigia, kad *actio servi corrupti*, tikriausiai, galėjo būti naudojama siekiant apsaugoti komercines paslaptis ir kitus panašius komercinius interesus. Tačiau tai nebuvo šio teisinio įrankio tikslas. Nėra įrodymų, kad šis teisinis įrankis buvo naudojamas siekiant apsaugoti komercinę paslaptį. Šiuo atžvilgiu *actio servi corrupti* nėra unikalus. Tą patį galima pasakyti apie daugelį privačios teisės veiksmų, įskaitant vagystės ar žalos turtui atvejus. Šie veiksmai galėjo būti naudojami prekybos paslapčių apsaugai, tačiau nėra jokių įrodymų, kad jie buvo taip naudojami. Dėl to nėra tinkama laipsniuoti bet kurią romėnų *actio servi corrupti* dalį kaip šiuolaikinės teisės, skirtos konfidencialios informacijos apsaugai, atitikmenį (Watson, 1996, p. 19-20).

Paminėtina, kad ir iki pramonės revoliucijos amatininkai dalijosi savo prekybos patirtimi su mokiniais, tikėdamiesi, kad įgūdžiai bus išlaikomi konfidencialūs per visą pameistrystės laikotarpį. Šiuos saugiklius stiprino tradicijos ir profesinės asociacijos (Menell, et al. 2016, p. II-2).

Suprantama, kad pasikliauti paslaptimi kai kuriuose srityse buvo lengviau nei kitose: paslapties teikiamas saugumas labai priklausė nuo konkrečios žinių būklės (ir žinių įgijimo būdo). Pavyzdžiui, XVIII amžiaus vaistų apsauga buvo ypač veiksminga, nes tuo metu dar nebuvo periodinės cheminių elementų lentelės ir tik ribotas gebėjimas apgražos inžinerijai (angl. *reverse engineering*) bei ribotos galimybės rinkoje esančių vaistų sudedamųjų dalių nustatymui. Dėl to komercinės sutartys, susijusios su paslaptimis, tapo įprastos. Tačiau, nors paslapties naudojimas buvo įprasta praktika, teisiniai tokios apsaugos pagrindai dar buvo neapibrėžti (Dreyfuss, Ginsburg, 2014, p. 296).

Jau šiuolaikinės, konfidencialios informacijos apsaugos, pradmenis aptinkame Anglijoje. Iki konfidencialios informacijos apsaugos atsiradimo įstatymuose, jau buvo matomas pagrindas tokiai įstatymo kryptčiai. XVIII ir XIX amžiaus pradžioje slaptumo laikymasis buvo standartinė apsaugoms priemonė ir dažna bendrovių praktika, įmonės ribojo prieigą prie savo įrenginių ir gamyklų, taip pat kartais, suskaldydavo procesus taip, kad nė vienas asmuo nežinotų apie visą proceso veiklą (Hall, 1925).

Iki 1860 m., teismai dažniausiai sprendė konkrečius teisinius klausimus, nagrinėdami bylas, susijusias su aiškiais susitarimais neskelbti ar nenaudoti slaptos informacijos. Šie klausimai nagrinėjo ar teismai turėjo jurisdikciją suteikti laikinas apsaugos priemones ir ar susitarimai kurie nebuvo įtvirtinti laikomi negaliojančiais. Visi šie klausimai buvo išspręsti remiantis įsitvirtinusiems teisiniams principais. Teismai nebandė išplėtoti bendros teorijos, tačiau iki XIX amžiaus vidurio teismų praktikos buvo pakankamai, kad bendra teismų pozicija būtų matoma. Ankstyviausios paskelbtos bylos, spręstos Anglijoje, reiškė abejones, kad ieškovai galėtų prašyti teisinio atlygio už sutarties, kurioje įtvirtinta slapta informacija, pažeidimą (Devi, 2018, p. 297) viena pirmųjų bylų kurioje buvo leista priteisti žalą už sutarties dėl slaptos informacijos pažeidimus buvo *Newbery v. James* (Newbery v. James).

Kitas svarbus sprendimas padėjęs konfidencialios informacijos apsaugai vystytis buvo priimtas Masačusetso teismo 1868 m. (*Peabody v. Norfolk*) teismas spręsdamas bylą nagrinėjo būtinybę dalintis paslaptimis su gamyklos darbuotojais. Ši byla buvo susijusi su darbuotoju, kuris paliko darbą gamykloje susipažinęs su džiuto audinio gamybos procesu. Teismas, patvirtino, tokios informacijos atkleidimo draudimą, taip išdėstydamas daug principų, kurie nulėmė įstatymų plėtrą. Pripažinta, kad prekybos paslaptys yra nuosavybės forma, panaši į patento ir prekės ženklo nuosavybę, tačiau ši informacija priklauso nuo tų, kam suteikiama prieiga prie slaptos informacijos, pasitikėjimo. Kol šis pasitikėjimas yra užtikrinamas, paslaptis gali išlikti amžinai.

Apibendrinant galima teigti, kad konfidencialumo susitarimai ir prekybos paslaptys turi gilią istorinę prigimtį ir vystėsi per įvairius teisinius etapus. Laikui bėgant, teisiniai principai ir bylų sprendimai formavo dabartinį konfidencialios informacijos supratimą ir apsaugą komercinėse ir teisinėse praktikose.

Apibendrinant skyrių, galima pasakyti, kad konfidencialumo sąvoka vystėsi daugelyje teisinių jurisdikcijų ir buvo apibrėžiama gana skirtingai, apimdama platų jautrios informacijos spektrą. Nepaisant to, kad konkrečios sąvokas taip ir nebuvo prieita, sugalvoti, gana visapusiškai priimtini, parametrai, siekiant išsiaiškinti, ar informacija gali būti laikoma konfidencialia. Konfidencialumo sutarčių istorija, nors ir nėra visiškai aiški ar gerai dokumentuota ankstyvosiose jos raidos stadijose, paprastai laikoma kilusia Anglijoje. Paminėtina, kad pasauliui sparčiai pereinant prie skaitmenizacijos, darbuotojai gali vis lengviau keisti darbą ir pasiekti jautrią informaciją. Šis pokytis pabrėžia kasmet didėjančią konfidencialumo apsaugos svarbą, kadangi tokia informacija tampa vis lengviau prieinama, bei prieinama vis didesniam asmenų ratui. Supratimas apie istorinę raidą ir įvairias konfidencialumo interpretacijas gali suteikti vertingų įžvalgų apie tai, kaip

konfidencialumo susitarimai gali būti geriau pritaikyti ir vykdomi siekiant užtikrinti veiksmingą konfidencialios informacijos apsaugą vis labiau tarpusavyje susijusiame ir dinamiškame pasaulyje.

2. Susitarimų dėl konfidencialumo sutarties problematika ir atsakomybė už sutarties pažeidimą

Susitarimai dėl konfidencialios informacijos apsaugos turi svarbų vaidmenį skatinant šalių pasitikėjimą ir bendradarbiavimą, ypač verslo, tyrimų ir intelektinės nuosavybės srityse. Tačiau tokie susitarimai kelia ne tik sudėtingus teisinius klausimus, bet taip pat ir etinio pobūdžio klausimus. Teigiama, kad nors konfidencialumo susitarimai gali apsaugoti nuosavybės teise priklausančią informaciją, tokie susitarimai, taip pat gali apriboti viešąjį diskursą bei palengvinti neetišką ar neteisėtą elgesį (Bok, 1986, p. 27). Tokie susitarimai gali prisidėti prie galios disbalanso tarp darbuotojų ir darbdavių bei prie bendros visuomeninės stagnacijos atitinkamuose socialiniuose klausimuose, pvz. susitarime dėl konfidencialios informacijos nusimačius, kad darbuotojo atlyginimas yra konfidenciali informacija, tai gali turėti įtakos atitinkamos sferos teigiamam vystymuisi. Šiame poskyryje bus aptarta konfidencialumo sutarčių etika, išnagrinėti galimi tokių sutarčių pranašumai ir trūkumai, siekiant paskatinti platesnį supratimą apie šių susitarimų vaidmenį formuojant šiuolaikinę visuomenę.

Manoma, kad tam tikrose srityse darbdavys gali turėti ypatingą susirūpinimą dėl intelektinės nuosavybės vagystės, konfidencialumo susitarimai laikomi ypač svarbiais, kai darbuotojai dirba gynybos ir nacionalinio saugumo srityse, kadangi valstybės paslapčių atskleidimas gali kelti grėsmę visuomenei. Tačiau, yra daug priežasčių skeptiškai vertinti konfidencialumo sutartis. Dauguma tokių susitarimų yra sudaromi priverstinai. Nepaisant, darbuotojo galimybės rinktis, pasirašyti ar nepasirašyti darbo sutarties, darbuotojams reikia gauti algą, kad galėtų apmokėti savo pragyvenimo išlaidas, o konfidencialumo sutarties pasirašymas dažnai yra būtina sąlyga norint sudaryti darbo sutartį. Konfidencialumo sutarčių pasirašymas yra dažnas net ir tokiose situacijose ir sferose, kuriuose darbo vietos saugumui nekyla grėsmė ir tokie susitarimai nėra būtini. Tai riboja darbuotojų gebėjimą elgtis savarankiškai susidūrus su konfidencialumo susitarimais (Greene, 2019).

Dar viena, rečiau sutinkama mintis, teigia, kad kad prieiga prie informacijos ir galimybė ją nevaržomai naudoti suteikia kūrybingiems darbuotojams paskatą kūrybai. Palyginimas atliekamas su paskatomis, kurios skatina kurti atvirojo kodo programinę įrangą. Kai kuriuos kūrybingus darbuotojus motyvuoja ne tiek atlygis, kurį jie gauna tiesiogiai iš savo darbdavio, kiek galimybė laisvai naudotis gauta informacija ir sulaukti pripažinimo už kūrybą, kurią jie sukuria naudodamiesi iš darbovietės įgyta informacija (Kolasa, 2018, p 11). Taip pat, tam tikri sociologiniai ir ekonominiai tyrimai rodo, kad inovacijos kyla ne individualiuose įmonėse, tačiau kolektyviai pasklinda industrijoje,

agresyvi konfidencialios informacijos apsauga kartais gali stabdyti tokių idėjų plitimą ir inovacijas (Pedraza-Farina, 2017, p. 1562).

Tačiau, mokslinėje doktrinoje, galima rasti ir kitokį požiūrį, teigiantį, kad sudarant susitarimus dėl konfidencialumo, siekiant kad būtų apsaugotos komercinės paslaptys, darbdaviai raginami siekti pažangos, tokiose srityse, kaip technologijos, medicina ir kt., siekiant toliau prisidėti prie visuomenės gerovės. Tai reiškia, kad dalyvaujant šiose susitarimuose ir išlaikant konfidencialumą, galima skatinti inovacijas ir technologinę pažangą, o tuo pačiu metu teikti naudą visuomenei (Robbins, 2017, p. 1236). Taip pat, teigtina, kad teisinis neapibrėžtumas gali neigiamai paveikti naujoves, kadangi nepaisant inovacijoms būdingo dinamiškumo ir nenuspėjamumo, joms taip pat reikia ir stabilių teisinių priemonių (Surblytė, 2016, p. 735).

Autoriaus nuomone, inovacijos dažniausiai geriau puoselėjamos ir suteikia visuomenei daugiau naudos apie informaciją galvojant, kaip atvirą šaltinį (angl. *open source*), tokie pavyzdžiai, kaip informacinė sistema „Linux“ yra geras tokios informacijos pavyzdys. Tačiau sutiktina, kad ir konfidencialios informacijos svarba negali būti neigiama, siekiant apsaugoti svarbią visuomenei, o tam tikrais atvejais ir nacionaliniam saugumui svarbią informaciją yra būtina užtikrinti tokios informacijos apsaugos reglamentavimą.

2.1 Darbdavių piktnaudžiavimas konfidencialios informacijos susitarimais

Viena pagrindinių su konfidencialumo susitarimais susijusių etinių problemų yra galimybė palengvinti ir apsaugoti neetišką ar net neteisėtą darbdavių ar vadovaujančio personalo elgesį. Per tam tikrą laikotarpį, tapo akivaizdu, kad tam tikros sąlygos konfidencialios informacijos apsaugos susitarimuose kartais buvo naudojamos neteisėtai, kai informacijos slėpimas neturėjo jokio teisėto pagrindo. Tokiomis neteisėtomis sąlygomis galėjo būti piktnaudžiaujama siekiant nuslėpti nusižengimus ir apsaugoti nuo atsakomybės už netinkamą elgesį darbdavius ir vadovaujantį personalą (MacMillan, 2022).

Taip pat, yra įrodymų, kad kai kurios konfidencialios informacijos apsaugos sutartys, sudaromos, darbo pradžioje, gali būti suformuluotos taip, kad darbuotojai neturėtų teisės diskutuoti apie galimai ateityje pasitaikančią diskriminaciją ar kitus pažeidimus. Arba sutartys parengtos taip, kad būtų neaišku, ar darbuotojas gali aptarti ateityje įvykusį diskriminacijos ar kito darbuotojo teisių pažeidimo atvejį ar ne (Equality and Human Rights Commission, 2019). Nuostatos susitarimuose, taip pat gali būti parengtos taip, kad neleisti darbuotojui atskleisti informacijos apie pvz. priekabiavimą, kitam darbuotojui (Tippett, 2018, p. 265).

Akivaizdu, kad darbdavys negali sudaryti tokių konfidencialios informacijos apsaugos sutarčių, kadangi tokia informacija neatitiks konfidencialios informacijos požymių išdėstytų LAT (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. spalio 18 d. nutartis). Tačiau, kadangi DK tiksliai nenurodo kokia informacija gali būti konfidenciali ir numato, kad darbo sutarties šalys gali sudaryti papildomus susitarimus dėl konfidencialios informacijos apsaugos (DK 25 str. 5 d.) ir kad darbo sutarties šalys savo susitarime dėl konfidencialios informacijos apsaugos gali įvardinti informacija kuri bus laikoma konfidencialia (DK 39 str. 2 d.), galima teigti, kad darbdavys iš tiesų gali piktnaudžiauti tokio susitarimo esme ir nurodyti jame sąlygas kurios neatitiks konfidencialios informacijos sąvokos.

2.2 Saviraiškos laisvės problema konfidencialių susitarimų atžvilgiu

Kita problema kylanti iš susitarimų dėl konfidencialios informacijos apsaugos yra susijusi su asmens teisė į saviraiškos laisvę. Teisė į saviraiškos laisvę yra viena iš pagrindinių teisių, garantuojamų asmenims Europos Žmogaus Teisių Konvencijoje (toliau - EŽTK). Tačiau tokia teisė susiduria su kitomis teisėmis ir pareigomis, ypačingai susiduriant su susitarimais dėl konfidencialios informacijos apsaugos, kurie draudžia asmeniui atskleisti sutartyje numatyta konfidencialią informaciją, tuo pačiu draudžia asmenims kalbėti ir diskutuoti tam tikromis temomis, kurios gali sietis su susitarimu dėl konfidencialios informacijos apsaugos.

Saviraiškos laisvė yra ne mažiau svarbi teisė, tai reiškia, kad nepaisant to kad darbuotojas yra pasirašęs sutartį dėl konfidencialios informacijos apsaugos, jis taip pat turi išlaikyti savo teisę laisvai išsakyti savo mintis, idėjas ir nuomones, jei jos nesukelia žalos darbdavio interesams. Todėl, yra būtina rasti pusiausvyrą tarp šių konkuruojančių teisių ir pareigų. Teisė į saviraiškos laisvę yra apsaugota EŽTK (EŽTK 10 str.), taigi, bet kokie šios teisės apribojimai turi būti pagrįsti. Taip pat, įsipareigojimai dėl konfidencialios informacijos apsaugos turi būti aiškūs ir apsiriboti tik ta informacija, kuri yra tikrai svarbi, konfidenciali ir atitinka konfidencialios informacijos požymius. Įgyvendinant šias sąlygas, galima užtikrinti, kad abiejų šalių interesai bus apsaugoti ir užtikrinta teisinga pusiausvyrą tarp jų.

Panagrinėkime praktinę situaciją tokios teisinės sandūros. Byla (*Herbai v. Hungary*) prasidėjo Vengrijoje, kur ieškovas P. Herbai ėjo personalo vadovo pareigas viename žinomame Vengrijos banke, kuris tapo atsakovu byloje. Dirbdamas banke P. Herbai sukūrė į žmogiškųjų išteklių valdymo srities veiklą orientuotą svetainę, skirtą dalytis žiniomis, svetainėje P. Herbai rašė straipsnius savo vardu. Straipsniuose

patalpintuose internetiniame puslapyje jis buvo įvardytas kaip žmogiškųjų išteklių ekspertas, įdarbintas neatskleistame banke.

Bankas nutraukė darbo santykius su P. Herbai dėl šiurkščių tarnybinių nusižengimų, teigdamas, kad jis pažeidė konfidencialumo sutartį. Bankas teigė, kad pareiškėjo elgesys teikiant švietimo paslaugas žmogiškųjų išteklių valdymo srityje pažeidė banko ekonominius interesus. Be to, atsižvelgiant į jo pareigų pobūdį, pareiškėjas turėjo informacijos, kurios paskelbimas būtų pakenkęs banko verslo interesams.

P. Herbai užginčijo sprendimą Budapešto teisme, tačiau jo skundas nebuvo tenkintas. Vėliau netenkintas skundas buvo apskūstas, ir pateiktas skundas į aukštesnės instancijos teismą, P. Herbai tvirtino, kad jo veiksmai turi būti apsaugoti remiantis jo teise į saviraiškos laisvę, nes jo skelbiamuose straipsniuose buvo aptariami profesinio ir viešojo intereso klausimai. Vengrijos Aukščiausiasis Teismas atmetė skundą, pareikšdamas, kad straipsniai visų pirma buvo susiję su konkrečia profesija ir juose buvo neskelbtinos komercinės informacijos, o ne viešųjų interesų klausimai.

Tada P. Herbai pateikė savo bylą Europos Žmogaus Teisių Teismui (toliau - EŽTT), teigdamas, kad Vengrijos įstatymas, leidžiantis jį atleisti, pažeidžia jo EŽTK 10 straipsnio teisę į saviraiškos laisvę.

EŽTT savo sprendimą priėmė P. Herbai naudai ir nurodė, kad buvo pažeista jo 10 straipsnyje numatyta teisė į saviraiškos laisvę. Sprendime buvo teigiama, kad teisė į saviraiškos laisvę turi būti užtikrinta net darbdavio ir darbuotojo santykiuose. Vengrijos teismai neatliko reikiamos pusiausvyros analizės tarp darbdavio teisės apsaugoti savo įmonės informacijos ir asmens teisės į saviraiškos laisvę. Todėl EŽTT vienbalsiai konstatavo, kad EŽTK 10 straipsnis buvo pažeistas.

Pažymėtina, kad EŽTK išskyrė 4 elementus į kuriuos reikia atsižvelgti svarstant žodžio laisvės apribojimo darbo kontekste apimtį:

1. Kalbos pobūdi: saviraiškos laivė neapsiriboja tam tikromis informacijos rūšimis ar išraiškos formomis, pavyzdžiui, viešo intereso klausimais.
2. Autoriaus motyvas: saviraiškos laivė, vedama pykčio, asmeninės naudos ar priešiško, verta mažiau apsaugos.
3. Kalbos padaryta žala darbdaviui: P. Herbai veikė savo darbdavio nenaudai, svetainėje rašydamas apie personalo vadovavimą iš informacijos gautos savo darbo vietoje. Tačiau bankas nesugebėjo pateikti pakankamą kiekį įrodymų, kad tokia P. Herbai veikla neigiamai paveikė komercinius banko interesus.
4. Skiriamos sankcijos griežtumas: atleidimas turėtų būti paskutinė priemonė sprendžiant ginčą tarp darbuotojo ir darbdavio.

2.3 Konfidencialios informacijos apsauga ir laisvė pasirinkti darbą

Kita minėtina problematika susijusi su konfidencialios informacijos apsaugos sutartimis kyla iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau - Konstitucija). Konstitucijos 48 straipsnis įtvirtina asmens laisvė pasirinkti darbą, o Konstitucijos 46 straipsnis įtvirtina sąžiningos konkurencijos laisvę.

Išėjęs iš senosios darbovietės, darbuotojas neišvengiamai pasiima didesnę ar mažesnę dalį informacijos, kuri yra darbdavio laikoma konfidencialia informacija. Labai dažnai buvęs darbuotojas pradeda savo verslą, konkuruodamas su ankstesniu darbdaviu, arba prisijungia prie jau veikiančio buvusio darbdavio konkurento ir atskleidžia arba naudoja konfidencialią informaciją prieš ankstesnį jos turėtoją. Tai sukelia konfliktą tarp dviejų konstitucinių vertybių: viena vertus, Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintas sąžiningos konkurencijos laisvės reikalavimas, kita vertus, laisvė pasirinkti darbą (Ambrazevičiūtė ir Birštonas, 2019, p. 60).

Šiuo atveju, reikia atidžiai nagrinėti konfidencialios informacijos apsaugos sutartis ir jų suderinamumą su Konstitucijos nuostatomis. Šiame kontekste svarbu rasti pusiausvyrą tarp darbdavio teisės apsaugoti savo komercines paslaptis ir darbuotojo teisės laisvai pasirinkti darbą bei konkuruoti rinkoje.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, jau minėtoje nutartyje, yra išaiškinęs, kad informacija, kurią įmonės darbuotojai turi laikyti konfidencialia, tačiau tokia informacija, kai su ja yra susipažįstama, tampa neatsiejama jų gebėjimų, įgūdžių bei žinių dalimi turi būti laikoma konfidencialia informaciją tik tol, kol darbuotojas dirba įmonėje, kurioje ją sužinojo. Pasibaigus darbo santykiams, buvę darbuotojai gali be jokių apribojimų naudoti tokio pobūdžio gautą informaciją savo naudai ir interesais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. vasario 5 d. nutartis).

Tokia nuostata, tai pat numatoma ir KPTAI 1 straipsnio 3 dalies 3 punkte, kur nurodoma, kad riboti darbuotojų galimybes naudotis įprastomis jų darbo aplinkybėmis sąžiningai įgyta patirtimi ir gebėjimais įstatymas negali. Taip pat nurodoma, kad įstatymas nesuteikia teisinio pagrindo riboti darbuotojų judumą, riboti darbuotojų galimybes naudotis informacija, kuri nėra komercinė paslaptis bei numatyti darbo sutartyse darbuotojams daugiau papildomų apribojimų, negu nustatyta susitarimuose dėl nekonkuravimo ir susitarimuose dėl konfidencialios informacijos apsaugos.

Tai, kad konfidencialią informaciją reikia atskirti nuo darbuotojo įgytų žinių ir įgūdžių išskiria ir užsienio teisės jurisprudencija, pvz. Deborah J. Lockton, rašant apie įgytų įgūdžių atskyrimą nuo konfidencialios informacijos mini *Printers & Finishers Ltd v. Holloway* bylą. Byloje buvo nagrinėjama situacija, kai buvęs darbuotojas, ėjęs vadovo

pareigas ir turėjęs žinių apie darbdavio specifinės medžiagos spausdintuvų veikimo procesą, buvo taip pat įgijęs gebėjimą naudoti tokio tipo spausdintuvą ir susipažinęs su jo veikimo principu, perėjo į kita darbovietę. Buvęs darbdavys ginčijo teisme konfidencialios informacijos pasisavinimą, tačiau teismas pripažino, kad įgūdžiai įgyti naudojant prietaisą negali būti laikomi konfidencialia informacija (Lockton, 1999, p. 77-78).

Taigi, atsižvelgiant į problematiką, kad konfidencialumo sutartys gali apriboti asmens teisę pasirinkti darbą svarbu atsižvelgti į teisių ir pareigų balansą, siekiant užtikrinti abiejų šalių teisėtus interesus, taip pat atsižvelgti į faktines aplinkybes ir realią faktinę situaciją. Atsižvelgiant į šiuos kriterijus galima suderinti tiek darbdavio interesą išlaikyti svarbią jam informaciją konfidencialia, tiek nepažeisti darbuotojo interesų ieškant naujo darbo ir naudojant jau įgytas žinias.

2.4 Konfidencialios informacijos saugojimo problematika

Pastaruoju metu skaitmeninių technologijų plitimas visuose gyvenimo sferose, palietė ir būdus darbdaviams saugoti konfidencialią informaciją. Požiūris, kad informacija turi būti akylai saugoma, pradėjo kristalizuotis kompiuterių atsiradimo ir informacijos bei žinių valdymo poreikio augimo metu, t.y. XX amžiaus antroje pusėje (Jastiuginas, 2011, p 7). Šiuo metu organizacijos ir asmenys susiduria su iššūkiu apsaugoti jautrius duomenis nuo neteisėtos prieigos ir galimo netinkamo naudojimo, ne tik iš asmenų dirbančių organizacijoje, bet taip pat iš trečiųjų šalių. Duomenų pažeidimai, kibernetinės atakos ir tapatybės vagystės atvejai tampa vis dažnesni, todėl didėja susirūpinimas dėl konfidencialios informacijos tinkamos apsaugos. Tokie galimi konfidencialios informacijos apsaugos pažeidimai buvo įvardinti, kaip vienas didžiausių pavojų nacionaliniam saugumui (Romanosky, 2016, p. 121). Konfidencialios informacijos apsauga yra svarbi problema susijusi su darbuotojų ir darbdavių pasirašytais konfidencialios informacijos neatskleidimo susitarimais. Kadangi darbdavys turi užtikrinti, kad informacija būtų slapta savo protingomis pastangomis išsaugoti jos slaptumą, vertinga įvertinti ir tokių protingų pastangų ribas, bei apžvelgti kokių priemonių turi imtis darbdavys siekiant išsaugoti informacija slapta.

Konfidenciali informacija yra ypač pažeidžiama įvairių grėsmių – nuo išorinių kibernetinių nusikaltėlių atakų iki vidinių pažeidimų, kuriuos gali sukelti aplaidūs ar piktybiški darbuotojai. Vis dažiau pasitaikantis kibernetinio išpuolio būdas paremtas asmenų manipuliavimu (Šidlauskas, Ungurytė-Ragauskienė, 2020, p. 389), taigi iššūkiai apsaugoti konfidencialius įmonės duomenis sudėtingėja didėjant informacinių sistemų

sudėtingumams. Reaguodamos į šiuos iššūkius, organizacijos ir asmenys imasi naujų strategijų ir technologijų, siekdamos apsaugoti savo konfidencialią informaciją.

Dokumentų materialioji forma vis dažniau pakeičiama elektronine, o ranka rašyti laišškai yra išstumiami žinutėmis socialiniuose tinkluose. Jei praityje dokumentai ar sutartys kelių savaitių bėgį keliavo iš vienos šalies į kitą, šiais laikais tai trunka tik keletą sekundžių. Laisvas interneto prieinamumas, ne tik sukūrė perpildytą informacijos rinką ir patogius būdus greitai ją atrasti bei gauti, bet taip pat padidino žalingos informacijos kiekį ir sukėlė kitas problemas, susijusias su apsauga nuo nepageidaujamo socialinio elgesio (Grigaitytė, 2020, p. 274). Tokia, didelės informacijos dalies, konversija iš realios erdvės į virtualią erdvę, verčia darbdavį ieškoti naujų būdų saugoti šią informaciją.

Siekiant užtikrinti vidinių informacinių sistemų saugumą, turėtų būti taikomas įsilaužimo apsaugos techninis sprendimas (Vaišnoras, 2020, p. 10). Vienas svarbių sprendimo būdų tokios problemos įgyvendinimui yra patikimų šifravimo metodų įgyvendinimas, kuris gali padėti apsaugoti jautrius duomenis tiek gabenant duomenis, tiek jų ramybės būsenoje (Abomhara ir Kōien, 2014). Tačiau įgyvendinant tokius sprendimus svarbu atsižvelgti ir į patogumą naudotis tokiomis šifravimo priemonėmis, kadangi jos turi būti aiškios ir suprantamos tiek darbdaviui tiek darbuotojui. Kitas aspektas kurį turėtų įgyvendinti įmonės siekiančios apsaugoti savo konfidencialią informaciją, tai supažindinti visus darbuotojus su kibernetinio saugumo pagrindais, tai gali būti atlikta seminarų ar kitų panašių mokymų būdu.

Bendrai verta išskirti tris pagrindines dimensijas į kurias reikėtų atkreipti dėmesį siekiant apsaugoti konfidencialią informaciją:

1. Strateginį aspektą – apimančią administracinius, organizacinius, valdymo, ekonominius, teisinius, gerųjų praktikų ir pan. aspektus.
2. Žmogiškojo veiksnio aspektą – apimančią saugomo kultūros, etinius, kompetencijų, mokymų, psichologinius ir pan. aspektus.
3. Technologinį aspektą – apimančią informacinių technologijų, techninių ir programinių priemonių, matematinius, kriptologinius ir pan. aspektus (Jastiuginas, 2011, p. 14).

Matoma, kad siekiant išvengti įsilaužimo ir tuo pačiu konfidencialios informacijos pasisavinimo darbdavys turi įdiegti visą visumą veiksnių. Tačiau toks informacijos apsaugos būdas itin svarbus, ypač, šiuolaikinėje greitai technologiškai besivystančioje visuomenėje. Apsaugodamas tokio tipo informaciją, darbdavys, taip pat apsaugo save ir darbuotojus nuo galimų būsimų ginčų dėl konfidencialios informacijos nutekėjimo ar pasisavinimo.

2.5 Įrodinėjimo naštos problematika

Dar vieną problematiką susijusią su konfidencialiais susitarimais galime išvelgti atsižvelgiant į įrodinėjimo našta su tokio pobūdžio pažeidimais susijusiuose bylose.

Plačiai suprantama komercinių paslapčių apsauga yra papildoma kasacinio teismo suformuluota netiesioginių įrodymų taisyklė, pagal kurią neteisėti veiksmai paprastai turi būti nustatyti remiantis netiesioginiais įrodymais (Ambrazevičiūtė, Birštonas, 2019, p. 86). Tokia teismų praktika tik papildomai apsunkina ir taip komplikuota susitarimų dėl konfidencialios informacijos reguliavimą.

Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad konfidencialios informacijos susitarimo pažeidimo bylose, įrodinėjimas turi savitą specifiką, nes, sprendžiant dėl žalos, padarytos pasinaudojant komercine paslaptimi, priežastinio ryšio tarp atitinkamų veiksmų ir padarytos žalos, iš esmės daugiausia tenka remtis netiesioginiais įrodymais. Į įrodinėjimo specifiką būtina atsižvelgti nagrinėjant šios kategorijos bylas, priešingu atveju (dėl per aukšto ir neatsižvelgiant į šios kategorijos bylų specifiką, keliamo įrodinėjimo standarto, netinkamo įrodinėjimo pareigos tarp šalių paskirstymo) dažnai būtų neįmanoma įrodyti pasinaudojimo komercine paslaptimi, siekiant nesažiningai konkuruoti ir iš to gaunt pelną. Paprastai tokios kategorijos bylose nebus tiesioginių įrodymų, tiesioginiu priežastiniu ryšiu siejančių atsakovo (fizinio asmens) veiksmus, atsakovo bendrovės (juridinio asmens) veiklą ir iš tos veiklos gautą naudą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. spalio 27 d. nutartis).

Bylose susijusiuose su konfidencialios informacijos apsauga nėra būtina įrodinėti, kad darbuotojas atliko kokius nors neteisėtus veiksmus su ginčo informacija (pvz. neteisėtai prie jos gavo prieigą ar ją įsirašė į savo asmeninį atmintuką) ar bent jau bandė pervilioti klientus naudodamasis šia informacija, tačiau jau pats faktas, kad darbuotojas dirbo su informacija, susijusia su buvusio darbdavio klientais, o klientai perėjo pas darbuotojo naująjį darbdavį, yra pakankamas konstatuoti buvusio darbuotojo veiksmų neteisėtumą (Ambrazevičiūtė, Birštonas, 2019, p. 86).

Tokią LAT praktiką atkartoja ir žemesnės instancijos teismai. „Nagrinėjamu atveju aktuali kasacinio teismo praktika, kurioje pripažinta, kad ieškovo klientų perėjimas pas atsakovą, kai atsakovą įsteigė (jame įsidarbino) buvę ieškovo darbuotojai, yra pakankamas įrodymas, jog atsakovas pasinaudojo ieškovo komercinę paslaptį sudarančia informacija, kartu ir perviliojo klientus“ (Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. sausio 10 d. nutartis).

Ši teismų praktika, kai darbuotojo pereinimas dirbti į konkuruojantį verslo subjektą ir dalies klientų perėjimas automatiškai laikomas įrodymu, kad darbuotojas naudojosi

buvusio darbdavio komercine paslaptimi (kas savo ruožtu sukelia civilinę atsakomybę buvusiam darbuotojui), turi akivaizdų neigiamą poveikį - darbdavio komercinių paslapčių saugojimo įsipareigojimas tampa nekonkurencijos įsipareigojimu (Ambrazevičiūtė, Birštonas, 2019, p. 86).

LAT, savo praktikoje yra pripažinęs, kad konfidencialios informacijos atskleidimas negali būti prilygintas nekonkuravimo susitarimui, kadangi nekonkuravimo susitarimu visiškai ribojama asmens galimybė dirbti tam tikrą darbą ar užsiimti tam tikra veikla, nesiejant šio ribojimo su komercinę paslaptį ir (arba) konfidencialią informaciją sudarančių duomenų naudojimu ar nenaudojimu tokio pobūdžio susitarimą pasirašiusio asmens veikloje pasibaigus darbo santykiams. Nekonkuravimo susitarimu ribojama konstitucinė asmens teisė pasirinkti darbą, todėl tokio pobūdžio ribojimas visais atvejais turi būti terminuotas ir atitinkamai nustatoma adekvati ribojimui kompensacija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. vasario 5 d. nutartis).

Ši problematika buvo nagrinėjama jurisprudencijoje Ambrazevičiūtės K. ir Birštono R., teigiama, kad išvadą, jog komercinių paslapčių saugojimo įsipareigojimas tampa nekonkurencijos įsipareigojimu, galima padaryti atsižvelgiant į tai, kad buvusio darbuotojo perėjimas dirbti pas kitą darbdavį, kai yra palaikomi verslo santykiai su buvusio darbdavio klientais (kas nedidelėje Lietuvos rinkoje dažnai yra neišvengiama), laikomi neteisėtais veiksmais, dėl kurių buvęs darbdavys įgyja teisę pasitelkti gynybos priemones. Manoma, kad tokia teismų praktika yra klaidinga dėl kelių priežasčių.

Pirma, tokia praktika neatsižvelgia į darbuotojo laisvę pasirinkti darbą, kuri, kaip minėta, apima teisę konkuruoti su buvusiu darbdaviu. Reikia paminėti, kad tai yra Konstitucijos 48 straipsnyje garantuojama darbuotojo teisė, todėl teismai turėtų ją įvertinti *ex officio* ir stengtis suderinti su darbdavio interesais. Tačiau iki šiol teismų praktikoje toks vertinimas yra gana fragmentiškas ir labiau būdingas žemesnių instancijų teismams. Svarbu pabrėžti, kad būtinybė atsižvelgti į darbuotojo laisvę pasirinkti darbą egzistavo ir iki Direktyvos priėmimo bei įgyvendinimo Lietuvos teisėje. Nuo 2018 m. birželio 1 d. pasikeitęs reguliavimas šiuo požiūriu esminių naujovių neįnešė, bet tik sukonkretino tai, kas turėjo būti pripažįstama ir ginama pagal ankstesnį nacionalinį reguliavimą. Konkrečiai, po Direktyvos įgyvendinimo nacionaliniuose teisės aktuose atsiradusi „sąžiningai įgytos patirties ir žinių“ kategorija skirta dar kartą pabrėžti būtinybę suderinti darbdavio ir darbuotojo interesus. Šios kategorijos įvedimas aiškiai nustato, kad darbuotojas gali remtis žiniomis, kurias įgijo darbo santykių su buvusiu darbdaviu metu, su sąlyga, jog tos žinios buvo įgytos sąžiningai. Todėl darbuotojo veiksmų teisėtumo ar neteisėtumo vertinimas neturėtų apsiriboti tik vertinimu, ar informaciją darbdavys laiko komercine paslaptimi ar

kita konfidencialia informacija, bet turėtų apimti ir vertinimą, ar darbuotojas šią informaciją įgijo sąžiningai ar nesąžiningai. Aukščiau aptarta kasacinio teismo praktika sukuria dar vieną neigiamą tokios praktikos padarinį. Tai susiję su tuo, kad darbuotojo konfidencialumo pareiga yra naudojama riboti darbuotojo konkurencinę veiklą su buvusiu darbdaviu. Tačiau, kaip jau buvo minėta, šiam tikslui yra numatytas kitas teisinis institutas - nekonkuravimo susitarimas, kuris yra aiškiai reglamentuojamas dabartinio DK 38 straipsnyje. Neanalizuojant nekonkuravimo susitarimų tikslų ir teisinio reguliavimo spektrų - šie klausimai išsamiai nagrinėjami nacionalinėje teisės literatūroje - pakanka paminėti kelis pagrindinius skirtumus nuo susitarimų dėl konfidencialios informacijos apsaugos. Abu susitarimai yra reglamentuojami atskirai, jų paskirtis ir, svarbiausia, taikymo sąlygos yra skirtingos. Nekonkuravimo susitarimas yra atlyginamas (DK 38 str. 3 d.), be to, įstatymas imperatyviai nustato jo terminuotą pobūdį, kuris negali būti ilgesnis nei dveji metai po darbo sutarties pasibaigimo (DK 38 str. 1 d.). Yra ir kitų nekonkuravimo susitarimų apribojimų - jie gali būti sudaryti ne su visais darbuotojais, o tik su tais, kurie turi specialių žinių ar gebėjimų, kurie gali būti pritaikyti konkuruojančioje įmonėje ar pradėjus vykdyti savarankišką veiklą, taip sukeliant darbdaviui žalą (DK 38 str. 2 d.). Tuo tarpu susitarimai dėl konfidencialios informacijos apsaugos nėra palankūs darbuotojui: darbdavys neprivalo mokėti darbuotojui kompensacijos, konfidencialumo susitarimas nėra terminuotas ir gali trukti neribotai, taip pat gali būti sudarytas iš esmės su visais darbuotojais. Dėl šių aplinkybių kyla klausimas, ar iš tikrųjų darbdaviams yra būtina sudaryti nekonkuravimo susitarimus su darbuotojais, jeigu tą patį rezultatą - ir net efektyviau - galima pasiekti konfidencialumo susitarimais. Tokioje situacijoje matomas realus pavojus, susijęs su pernelyg plačiai interpretuojama komercinių paslapčių apsauga: konfidencialumo susitarimai gali pakeisti nekonkuravimo susitarimus ir padaryti juos nereikalingais, tuo pačiu apeinant nekonkuravimo susitarimuose numatytus darbuotojų apsaugos mechanizmus ir dėl to sudarant darbuotojams nepalankesnes sąlygas (Ambrazevičiūtė, Birštonas, 2019, p. 89).

Kritikuotina praktika, yra laikyti įmonės apyvartos padidėjimą netiesioginiu įrodymu apie atskleistą konfidencialią informaciją ar komercinę paslaptį, kai naujoje įmonėje, kur įsidarbino buvęs, kitos įmonės darbuotojas, pastebimas augimas. Manoma, kad šio augimo vertinimas turėtų būti atliekamas atsižvelgiant ir į kitas sąlygas. Augimo padidėjimas gali būti susijęs su papildomai atliktu darbu ir kitais įmonėje vykstančiais procesais. Todėl vertinant apyvartos padidėjimą kaip netiesioginį įrodymą patvirtinančią nesąžiningą konkurenciją ir konfidencialios informacijos perdavimą, reikia būti atsargiems ir atsižvelgti į kitus veiksnius (Granickas, Banys, 2022, p. 46).

Pažymėtina, kad LAT yra išaiškinęs ir pasisakęs, dėl dėl įrodymų vertinimo. LAT yra išaiškinęs, kad įrodymų vertinimas pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CPK) 185 straipsnį reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Vertindamas įrodymų visetą, teismas turi įsitikinti, kad pakanka duomenų išvadai, jog tam tikri faktai egzistavo arba neegzistavo, kad nėra esminių prieštaravimų, paneigiančių tokias išvadas. Teismas, vertindamas įrodymus, turi vadovautis ne tik įrodinėjimo taisyklėmis, bet ir logikos dėsniais, pagal vidinį įsitikinimą padaryti nešališkas išvadas. Reikalavimas vertinti įrodymus, vadovaujantis vidiniu įsitikinimu, yra teismo nepriklausomumo principo išraiška, nes niekas negali nurodyti teismui, kaip vertinti vieną ar kitą įrodymą. Įrodymų vertinimas civilinėje byloje grindžiamas taisykle, kad tam tikrų faktinių aplinkybių buvimą teismas konstatuoja tada, kai jam nekyla didelių abejonų dėl tų aplinkybių egzistavimo. Teismas gali daryti išvadą apie tam tikrų aplinkybių buvimą tada, kai byloje esančių įrodymų visuma leidžia manyti, jog labiau tikėtina atitinkamą faktą buvus, nei jo nebuvus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis).

Taigi, teismų praktika, pagal kurią darbuotojo perejimas dirbti į konkuruojančią įmonę ir dalies klientų perėjimas bei įmonės kurioje įsidarbino darbuotojas augimas, automatiškai laikomi komercinės paslapties pažeidimais, sukelia neigiamą poveikį. Tokios praktikos, nepaiso darbuotojo teisės į darbo pasirinkimo laisvę, garantuojamos Konstitucijos 48 straipsnyje, ir neatitinka nekonkuravimo susitarimų teisinio reguliavimo. Taip pat pernelyg plačiai interpretuojama komercinių paslapčių apsauga gali sukelti realų pavojų, kad konfidencialumo susitarimai pakeis nekonkuravimo susitarimus, tuo pačiu apeinant darbuotojų apsaugos mechanizmus ir sudarant darbuotojams nepalankesnes sąlygas.

2.6 Pagrįstų veiksmų neapibrėžtumo problematika

Direktyva apibrėžia komercinę paslaptį ir reikalauja „pagrįstų veiksmų“ jai apsaugoti, tačiau nepateikia konkrečių gairių, ką šie veiksmai turėtų apimti. Tai reiškia, kad atskiros valstybės narės gali interpretuoti ir įgyvendinti savo „pagrįstų veiksmų“ versiją, kurios gali sukelti problemų įmonėms, kurios turi komercinių paslapčių ir gali neatitikti visų reikalavimų kiekvienoje valstybėje narėje. Kai kurios valstybės narės gali įtraukti konkrečius reikalavimus, kurių įmonė turi imtis, kad apsaugotų savo komercinę paslaptį, neatsižvelgdama į aplinkybes, todėl įmonės gali likti be apsaugos. Būtų geriau, jei valstybės narės laikytųsi Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados ir Kinijos požiūrio nustatyti

„pagrįstus žingsnius“ pagal kiekvieno atvejo aplinkybes, o ne įgyvendinant konkrečius reikalavimus. Kiekvienos valstybės narės teismų sistema turėtų būti įgaliota analizuoti apsaugos priemonės, kurių imasi įmonės, atsižvelgiant į tokius veiksnius kaip įmonės dydis, komercinės paslapties pobūdis ir konkretūs bylos faktai. Reikalavimas imtis „protingų žingsnių“ nereiškia, kad įmonė turi dėti visas įmanomas pastangas, tai reiškia, kad įmonė turi saugoti informaciją remiantis protingumo kriterijumi, nesukeldama sau pernelyg didelių sunkumų. Įmonės turėtų daryti viską, kas būtina, kad apsaugotų savo komercinės paslaptis nuo neteisėto pasisavinimo, tačiau joms neturėtų būti taikomi griežti ir pertekliniai reikalavimai, kurių įgyvendinimas pernelyg apsunkintų įmonės veiklą (Fox, 2020, p. 89-90).

2.7 Atsakomybė už konfidencialios informacijos sutarties pažeidimą

Vertinant atsakomybę už konfidencialios informacijos pažeidimą, svarbu pažymėti, kad daugiau negu 85% komercinių paslapčių pasisavinimo atveju (Europos Sąjungoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose) įvyksta iš darbdavio artimo rato, t.y. darbuotojų ar verslo partnerių (Almeling, 2009, p. 294). Lietuvoje ši statistika dar išpūdingesnė. Bylose susiduriama su situacija, kai komercinės paslaptis konkuruojančiame verslo subjektui atskleidžia darbuotojas arba buvęs darbuotojas (kai kada pastarasis tampa konkuruojančio ūkio subjekto darbuotoju). Tokia situacija buvo 57 bylose (tai sudaro 95 proc. bylų). Tik trijose bylose komercinę paslaptį neteisėtai panaudojo kita civilinės sutarties šalis. Civiline tvarka nebuvo spręsta nė viena komercinio šnipinėjimo, nesusijusio su sutartiniais santykiais, byla (Birštonas, 2019, p. 16).

Pagal galiojantį teisinį reguliavimą už pažeidimus, susijusius su bendrovės komercinių paslapčių apsauga, numatytos įvairios teisinės atsakomybės rūšys: 1) drausminė; 2) civilinė; 3) administracinė; 4) baudžiamoji. Minėtos atsakomybės rūšys skiriasi viena nuo kitos atsakomybės taikymo pagrindais, poveikio priemonėmis, padariniais, atsakomybės subjektais ir kitais atsakomybės taikymo aspektais. Paprastai bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais patirtai žalai kompensuoti taikoma civilinė atsakomybė ir, tik esant dideliame veikos pavojingumui, pasiekiančiam nusikalstamos veikos ribas, teisės ginamos baudžiamosios teisės priemonėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 13 d. nutartis). Jurisprudencijoje, taip pat galima rasti teisinės atsakomybės rūšis susijusias su konfidencialia informacija skiriamas viena nuo kitos atsakomybės taikymo pagrindais, poveikio priemonėmis, padariniais, atsakomybės subjektais, bei kitais atsakomybės taikymo aspektais (Matkevičius, 2008, p. 51).

Šiuo metu galiojančioje DK redakcijoje nėra tiesiogiai numatyta, kad konfidencialios informacijos atskleidimas yra šiurkštus darbo pareigų pažeidimas, leidžiantis iš karto atleisti iš darbo darbuotoją. Toks susitarimas buvo numatytas iki 2017 metų DK atnaujinimo, prieš tai galiojusiam darbo kodekse. Nepaisant DK pasikeitimų, teismai linkę manyti, kad konfidencialios informacijos atskleidimas konkurenciniam verslui gali būti laikomas šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu. Kadangi DK 58 straipsnio 3 dalyje esantis šiurkščių darbo pareigų pažeidimų sąrašas nėra išsamus, darbdavys turi teisę laikyti tokio tipo pažeidimą šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis).

LAT taip pat yra išaiškinęs, kad sprendžiant klausimą, ar darbo drausmės pažeidimas priskirtinas prie šiurkščių, būtina analizuoti darbo drausmės pažeidimo objektyviusius ir subjektyviusius požymius – darbuotojo neteisėto elgesio pobūdį, dėl šio pažeidimo atsiradusius nuostolius bei kitokius neigiamus padarinius, darbuotojo kaltę ir jos formas, kitų asmenų veiksmų įtaką šiam pažeidimui bei kitas svarbias aplinkybes. Pažymima, kad tam, jog būtų konstatuotas šiurkštus darbo drausmės pažeidimas, ne visais atvejais būtina, kad darbdavys dėl darbuotojo neteisėtų veiksmų patirtų realius nuostolius. Padariniai (pvz., nuostoliai, kliento netekimas, prarasta reputacija, prarastas pasitikėjimas darbuotoju ir pan.) yra vienas iš požymių, leidžiančių spręsti dėl taikytos griežčiausios drausminės nuobaudos – atleidimo iš darbo dėl šiurkštaus darbo drausmės pažeidimo – darbuotojui pagrįstumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2017 m. gegužės 25 d. nutartis).

Taip pat, pažymėtina, kad vienas pagrindinių teismų praktikoje taikomų principų yra tai, kad norint pripažinti darbuotoją, kuris atskleidė komercinę ar technologinę paslaptį, padariusiu šiurkštų darbo pareigų pažeidimą, būtina įrodyti, jog jis buvo informuotas apie tai, kad tam tikra informacija yra laikoma saugotina, arba turėjo suvokti, kokią konkrečią informaciją darbdavys priskiria komercinėms paslaptims. Informacijos savininkas turėtų užtikrinti, kad kiti asmenys aiškiai ir nedviprasmiškai suprastų, kad atitinkama informacija yra konfidenciali. Be to, jis turėtų nustatyti taisykles, kaip susipažinti su šia informacija, ir užtikrinti jos saugumą (Petrylaitė, V., 2020, p. 194).

Dar vienas svarbus aspektas, kad bylos dėl konfidencialumo pareigos pažeidimo pasižymi tam tikra įrodinėjimo specifika. Teismų praktikoje pripažįstama, kad sprendžiant dėl žalos, padarytos pasinaudojant komercine paslaptimi, priežastinio ryšio tarp atitinkamų veiksmų ir padarytos žalos, iš esmės daugiausia tenka remtis netiesioginiais įrodymais. Į įrodinėjimo specifiką būtina atsižvelgti nagrinėjant šios kategorijos bylas, priešingu atveju (dėl per aukšto ir neatsižvelgiant į šios kategorijos bylų specifiką, keliamo įrodinėjimo

standarto, netinkamo įrodinėjimo pareigos tarp šalių paskirstymo) dažnai būtų neįmanoma įrodyti pasinaudojimo komercine paslaptimi, siekiant nesąžiningai konkuruoti ir iš to gaunant pelną (Granickas, Banys, 2022, p. 45-46).

Didžioji dalis atsakomybės už pažeidimus, susijusius su bendrovės komercinių paslapčių apsauga tenka drausminei atsakomybės rūšiai. Tačiau, verta paminėti, kad ir kitos atsakomybės rūšys už šiuos pažeidimus yra galimos.

2.7.1 Baudžiamoji atsakomybė už konfidencialios informacijos atskleidimą

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 210 straipsnyje, kriminalizuotas komercinis šnipinėjimas, o 211 straipsnyje kriminalizuotas komercinės paslapties atskleidimas. Abu šie straipsniai susiję su komercinių paslapčių apsauga, pažymėtina, kad straipsniuose naudojama siauresnę sąvoką – komercinė paslaptis, nei platesnė - konfidencialios informacijos sąvoka.

BK 210 ir 211 straipsnių nuostatose matome, kad veikos pavojingumo požymiai abiejose situacijose yra formalūs ir kokybiškai nepadedą atskirti baudžiamosios atsakomybės taikymo atvejų nuo kitų atsakomybės rūšių. BK 210 straipsnio atveju kalbama apie neteisėtumą. Mokslinėje doktrinoje neteisėtumo kriterijus apibūdinamas kaip informacijos gavimas, pažeidžiant teisės aktuose nustatytą tvarką. Norint priskirti teisinę atsakomybę, įskaitant civilinę, būtina nustatyti veikos neteisėtumą – tai yra, prieštaravimą teisės aktų nuostatomis. Teisinė atsakomybė nekyla už veiksmus ar neveikimą, kurie laikomi teisėtais. BK 211 straipsnio atveju kalbama apie didelę turtinę žalą. Iš nacionalinių teismų nagrinėjamų civilinių bylų, susijusių su žala, kurią padarė atskleidžiant komercinę paslaptį, matome, kad ieškiniai dažnai pateikiami reikalaujant kur kas didesnių sumų nei 150 bazinės išmokos dydžio, kas rodo civilinės teisinės apsaugos veiksmingumą (Khatsernova, 2019, p. 396).

Nepaisant to, kad BK numato komercinių paslapčių atskleidimo kriminalizavimą, manoma, kad savarankiškas komercinių paslapčių atskleidimo kriminalizavimas, nepriklausomai nuo komercine paslaptimi saugomos informacijos pobūdžio yra perteklinis, nes kitos nusikalstamos veikos, esant didesniai pavojingumui, kriminalizuotos kituose BK straipsniuose (Khatsernova, 2019, p. 400).

Svarbu, paminėti, kad nepaisant nuomonių dėl to, kad komercinių paslapčių atskleidimo kriminalizavimas yra perteklinė priemonė, tokių situacijų pasitaiko. Panagrinėkime jau minėta LAT nutartį kurioje teismas yra pripažinęs asmenį kaltu dėl BK 211 str. pažeidimo ir palikęs galioti žemesnės instancijos teismo paskirtą 1883 EUR dydžio

baudą, bei 28115,72 EUR priteistų turtinei žalai atlyginti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 13 d. nutartis).

Byloje I. J. Nuteista už tai, kad, dirbdama įmonėje verslo vadybininke ir turėjusi pasirašyta susitarimą dėl konfidencialumo, savo darbo vietoje, „Skype“ pokalbių programa, atkleidė kitam juridiniam asmeniui savo darbdavio komercine paslaptimi laikomą informaciją, kurią ji sužinojo eidama savo pareigas įmonėje t. y. informaciją apie klientus, vykdomų pervežimų maršrutus, krovinių vežėjus, siuntėjus ir gavėjus, ekspedijavimo kainas. Taip pat, buvo nustatyta, kad I. J. pažeidė susitarimo dėl konfidencialumo 7 punkto – „darbo sutarties galiojimo laiku ir pasibaigus darbo santykiams Darbuotojas privalo užtikrinti visos darbo metu gautos informacijos konfidencialumą ir jos saugumą“, 8 punkto – „konfidenciali informacija įmonėje yra: techninė, finansinė, komercinė ir kita informacija, susijusi su įmonės veikla“, 9 punkto – „komercine paslaptimi laikoma – visų esamų ir buvusių klientų, bendradarbiaujančių ūkio subjektų ir tiekėjų sąrašas, adresai, telefonai, atsakingi kontaktiniai asmenys, kontaktų derybų, susitikimų, susirašinėjimų esmė ir detalės“. I. J. pažeidė konfidencialumo susitarimą atskleidama kitai įmonei informaciją kuri aiškiai buvo laikoma konfidencialia, tokiais veiksmais padarydama žalą įmonei kurioje dirba.

Teismas vertino, kad nors I. J. neteisėti veiksmai pasireiškė darbo teisiniuose santykiuose, tačiau tai nereiškia, jog tokie veiksmai negali būti vertinami baudžiamosios atsakomybės kontekste.

Taigi, vertinant aplinkybes ar kad konfidencialios informacijos atskleidimo baudžiamosios atsakomybės rūšis yra perteklinė priemonė, verta atsižvelgti ir į atvejus kuriais konfidencialios informacijos pažeidimai gali sukelti labai didelę žalą. Šiuo atveju nagrinėjamoje situacijoje įmonė patyrė sąlyginai nedidelius nuostolius, tačiau nuostoliai dėl konfidencialios informacijos atskleidimo gali būti kur kas didesni.

2.7.2 Civilinė atsakomybė už konfidencialios informacijos atskleidimą

Paprastai bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais patirtai žalai kompensuoti taikoma civilinė atsakomybė ir, tik, kaip aptarta praeitame skyriuje, esant dideliame veikos pavojingumui, pasiekiančiam nusikalstamos veikos ribas, teisės ginamos baudžiamosios teisės priemonėmis (Petrylaitė, V. 2020, p. 202).

Paminėtina, kad dauguma teisės mokslo ir straipsnių civilinę atsakomybę aiškino remiantis CK 1.116 norma iki 2018 m. pakeitimo, panagrinėkime, kas pasikeitė atnaujinto straipsnio redakcijoje, pažymėtina, kad pakeitimai buvo vykdomi įgyvendinant Komercinių paslapčių direktyvą.

Pirma, po pakeitimų komercinės paslapties sąvoka tampa universalesnė ir tinkamesnė šiuolaikinėje verslo aplinkoje. Pabrėžiant tris esminius požymius: slaptumą, tikros ar potencialios komercinės vertės buvimą, ir teisėtai informaciją valdančio asmens protingus veiksmus išlaikyti informaciją slaptą. Tai padeda užkirsti kelią neteisėtam informacijos naudojimui ir sukurti aiškesnius kriterijus, pagal kuriuos galima nustatyti, ar informacija yra komercinė paslaptis.

Antra, nurodoma kokia informacija nelaikoma komercine paslaptimi, tokie pakeitimai padeda išvengti nesusipratimų ir teisiškai neapibrėžtų situacijų. Tai suteikia teisinį aiškumą tiek verslo subjektams, tiek teismams, sprendžiant ginčus, susijusius su komercinėmis paslaptimis. Be to, taip pat atsirado apsauga darbuotojų sąžiningai įgytoms patirtims, įgūdžiams, gebėjimams ir žinioms.

Po pakeitimų teisės norma tampa aiškesnė, detaliau apibrėžiant komercinės paslapties sąvoką ir konkretizuojant informacijos, nelaikomos komercine paslaptimi, kategorijas. Pastebėtina, kad CK, net po pakeitimų, naudoja komercinės apsaugos, bet ne konfidencialios informacijos sąvoką.

CK 1.116 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad komercinių paslapčių apsaugą nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo nustato įstatymas. KPTAI, įtvirtinančio komercinių paslapčių teisinę apsaugą nuo jų neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo, 5 straipsnio, reglamentuojančio komercinių paslapčių turėtojų teisių gynimą, 1 dalyje nustatyta, jog komercinių paslapčių turėtojai turi teisę į šio įstatymo 6, 7, 8 ir 9 straipsniuose nurodytus teisių gynimo būdus, kad apgintų savo teises nuo neteisėto jų komercinės paslapties gavimo, naudojimo arba atskleidimo arba užkirstų tam kelią. Tarp minėtų gynybos būdų yra komercinės paslapties naudojimo ar atskleidimo draudimas, su komercinės paslapties pažeidimu susijusių prekių importo draudimas, komercinę paslaptį fiksuojančių dokumentų sunaikinimas, žalos atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis). Tai pat, pažymėtina, kad priklausomai nuo faktinių aplinkybių, asmenims, pažeidusiems CK ir Konkurencijos įstatyme draudimą atskleisti, įgyti, naudoti informaciją, sudarančią kito subjekto komercinę paslaptį, gali būti taikoma ir deliktinė, ir sutartinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. spalio 25 d. nutartis).

Reikšminga, tai kad, pagal CK 1.116 straipsnį įtvirtintas teisės normas darbuotojas prisiima atsakomybę už sutarties pažeidimą, todėl darbuotojui tenka sutartinė civilinė atsakomybė, nepaisant to, ar buvo sudarytas papildomas susitarimas dėl komercinės ar konfidencialios informacijos apsaugos. Darbuotojo sutartinė atsakomybė kyla iš pačios darbo sutarties (Petrylaitė, V. 2020, p. 203).

Taip pat, tam, kad pagal CK 1.116 straipsnio 3 dalį darbuotojui už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą, kiltų civilinė atsakomybė, turi būti nustatytos visos bendrosios civilinės atsakomybės sąlygos: neteisėti veiksmai (CK 6.246 str.), kaltė (CK 6.248 str.), žala (CK 1.116 str. 3 d., 6.249 str.) ir neteisėtų veiksmų bei žalos priežastinis ryšys, lėmęs šios žalos (nuostolių) atsiradimą (CK 6.247 str.) (Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 1 d. nutartis).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, taip pat, yra detalizavęs, kokiais atvejais komercinės paslapties atskleidimas ir naudojimas pripažįstami neteisėtais. KPTAI 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad komercinės paslapties naudojimas arba atskleidimas laikomi neteisėtais, jeigu ją be komercinės paslapties turėtojo sutikimo naudoja arba atskleidžia asmuo, kuris padarė kurį nors iš šių veiksmų: 1) neteisėtai gavo komercinę paslaptį; 2) pažeidė susitarimą dėl konfidencialios informacijos apsaugos arba kitą pareigą neatskleisti komercinės paslapties; 3) pažeidė pareigą riboti komercinės paslapties naudojimą. Pagal KPTAI 4 straipsnio 4 dalį neteisėtu komercinės paslapties naudojimu taip pat laikoma su komercinės paslapties pažeidimu susijusių prekių gamyba, siūlymas ar pateikimas rinkai arba su komercinės paslapties pažeidimu susijusių prekių importas, eksportas arba laikymas šiais tikslais, kai tokią veiklą vykdomas asmuo žinojo arba, atsižvelgiant į aplinkybes, turėjo žinoti, kad komercinė paslaptis buvo naudojama neteisėtai, kaip nurodyta KPTAI 4 straipsnio 2 dalyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, taip pat, yra pasisakęs dėl teisinės atsakomybės ir teisinių padarinių, susijusių su neteisėtu komercinės paslapties atskleidimu ir panaudojimu. CK 1.116 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad komercinių paslapčių apsaugą nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo nustato įstatymas. KPTAI, įtvirtinančio komercinių paslapčių teisinę apsaugą nuo jų neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo, 5 straipsnio, reglamentuojančio komercinių paslapčių turėtojų teisių gynimą, 1 dalyje nustatyta, jog komercinių paslapčių turėtojai turi teisę į KPTAI 6, 7, 8 ir 9 straipsniuose nurodytus teisių gynimo būdus, kad apgintų savo teises nuo neteisėto jų komercinės paslapties gavimo, naudojimo arba atskleidimo arba užkirstų tam kelią. Tarp minėtų gynybos būdų yra komercinės paslapties naudojimo ar atskleidimo draudimas, su komercinės paslapties pažeidimu susijusių prekių importo draudimas, komercinę paslaptį fiksuojančių dokumentų sunaikinimas, žalos atlyginimas. Taip pat, nurodoma, kad darbuotojo pareiga saugoti komercinę paslaptį pirmiausia kyla dėl įstatymo reikalavimų (CK 1.116 straipsnis, KPTAI 4 straipsnis, Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 4 dalis). Dėl to ir be jokių papildomų susitarimų darbuotojas privalo saugoti darbdavio

informaciją, kuri atitinka komercinės paslapties kriterijus, o darbdavys turi teisę pasinaudoti pirmiau nurodytais įstatymuose nustatytais savo pažeistų teisių gynybos būdais. Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reglamentavimą, priklausomai nuo faktinių aplinkybių, asmenims, pažeidusiems draudimą atskleisti, naudoti informaciją, sudarančią kito subjekto komercinę paslaptį, gali būti taikoma tiek deliktinė, tiek sutartinė atsakomybė. Pažymėtina, kad dar iki KPTAĮ ir CK 1.116 straipsnio pakeitimų 2018 m. įsigaliojimo kasacinio teismo praktikoje buvo laikomasi analogiškos pozicijos, aiškinant teisinės atsakomybės taikymą pažeidus CK ir Konkurencijos įstatyme nustatytą draudimą atskleisti, įgyti, naudoti informaciją, sudarančią kito subjekto komercinę paslaptį. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

Taip pat, svarbu atsižvelgti ir į tai, kad už konfidencialaus susitarimo pažeidimą gali būti numatomos ir netesybos, tokio praktika LAT išaiškina vienoje savo nutarčių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

DK 39 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad darbo sutarties šalys gali sulygti dėl to, kad darbuotojas darbo sutarties vykdymo metu ir pasibaigus darbo sutarčiai asmeniniais ar komerciniais tikslais nenaudos ir kitiems asmenims neatskleis tam tikros iš darbdavio ar dėl atliktos darbo funkcijos gautos informacijos, kurią darbo sutarties šalys savo susitarime dėl konfidencialios informacijos apsaugos įvardys konfidencialia. Darbo sutarties šalys taip pat gali susitarti dėl netesybų už šio susitarimo nevykdymą ar netinkamą jo vykdymą (DK 39 straipsnio 2 dalis).

Susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos galioja vienus metus po darbo santykių pasibaigimo, jeigu darbo sutarties šalys nesusitaria dėl ilgesnio termino (DK 39 straipsnio 3 dalis). Panaši nuostata įtvirtinta ir Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 4 dalyje, kurioje nustatyta, kad asmenys, kuriems komercinė paslaptis tapo žinoma dėl jų darbo ar kitokių sutartinių santykių su ūkio subjektu, gali naudoti šią informaciją praėjus ne mažiau kaip vieniems metams nuo darbo ar kitokių sutartinių santykių pasibaigimo, jeigu įstatymuose ar sutartyje nenustatyta kitaip.

CK 6.71 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad netesybos – tai įstatymų, sutarties ar teismo nustatyta pinigų suma, kurią skolininkas privalo sumokėti kreditoriui, jeigu prievolė neįvykdyta arba netinkamai įvykdyta (bauda, delspinigiai). Tais atvejais, kai netesybos aiškiai per didelės arba prievolė iš dalies įvykdyta, teismas gali netesybas sumažinti, tačiau tik tiek, kad jos netaptų mažesnės už nuostolius, patirtus dėl prievolės neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo. Netesybos nemažinamos, kai jos jau sumokėtos (CK 6.73 straipsnio 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis).

Šalių susitarimu nustatytų netesybų tikslas – kompensuoti kreditoriaus galimus praradimus neįvykdžius sutartinių arba iki sutartinių įsipareigojimų ar juos įvykdžius netinkamai (CK 6.71 straipsnis), o šalių teisė iš anksto susitarti dėl netesybų reiškia tai, jog kreditoriui nereikia įrodinėti patirtų nuostolių dydžio, nes sutartimi sulygtos netesybos laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, kurie pripažintini minimaliais nuostoliais. CK 6.73 straipsnio 1 dalyje, 6.258 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad netesybos įskaitomos į nuostolius. Tai reiškia, kad netesybos atlieka ne baudinę, o kompensuojamąją funkciją, jomis siekiama atlyginti nukentėjusiai šaliai nuostolius

Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad sutarties sąlygai dėl netesybų, kaip ir visai sutarčiai, taikomas sutarties laisvės principas, netesybų atveju reiškiantis, kad šalys laisvai savo nuožiūra gali nustatyti netesybas už bet kokią sutarties pažeidimą ir susitarti dėl abiem šalims priimtino jų dydžio, jei tai neprieštarauja imperatyviosioms įstatymo normoms (CK 6.156, 6.157 straipsniai). Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (CK 6.189 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad sutartį pažeidusi šalis sutartyje nustatytais atvejais privalo mokėti sutarto dydžio netesybas.

2.7.3 Kiti komercinės paslapties turėtojo teisių gynimo būdai

Be aptartos atsakomybės už konfidencialumo ir komercinės paslapties susitarimo pažeidimą, taip pat vertą aptarti ir teisinės priemonės kurių tokios paslapties turėtojas gali imtis susitarimo pažeidimo atveju. Komercinės paslapties turėtojo teisių gynimo būdai yra plačiai aptariami vienoje LAT nutartyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis).

KPTAI 7 straipsnio, įtvirtinančio komercinės paslapties turėtojo teisių gynimo būdus, 1 dalyje nustatyta, kad komercinės paslapties neteisėto gavimo, naudojimo ar atskleidimo atveju komercinės paslapties turėtojas turi teisę Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl teisių gynimo ir reikalauti: 1) nutraukti arba uždrausti komercinės paslapties naudojimą ar atskleidimą; 2) uždrausti gaminti, siūlyti, pateikti rinkai ar naudoti su komercinės paslapties pažeidimu susijusias prekes arba jas importuoti, eksportuoti ar saugoti šiais tikslais; 3) atšaukti iš rinkos su komercinės paslapties pažeidimu susijusias prekes; 4) pašalinti su komercinės paslapties pažeidimu susijusių prekių savybę, dėl kurios pažeidžiama komercinė paslaptis; 5) sunaikinti su komercinės paslapties pažeidimu susijusias prekes arba jas pašalinti iš rinkos, jeigu pašalinimu nepažeidžiama komercinės paslapties apsauga; 6) sunaikinti visus arba dalį dokumentų, objektų, medžiagų ar elektroninių bylų, kuriuose yra arba kurie patys

yra komercinė paslaptis, arba pateikti komercinės paslapties turėtojui visus arba dalį šių dokumentų, objektų, medžiagų ar elektroninių bylų; 7) atlyginti turtinę ir neturtinę žalą.

Pagal KPTAI 7 straipsnio 4 dalį teismas, spręsdamas dėl KPTAI 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų teisių gynimo būdų taikymo ir jų proporcingumo, privalo atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes, prireikus ir į išvardytas KPTAI 6 straipsnio 4 dalyje aplinkybes, į kurias atsižvelgtina sprendžiant dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (pvz., komercinės paslapties vertę ir kitas konkrečias jos ypatybes, priemones, kurių buvo imtasi komercinei paslapčiai apsaugoti, atsakovo veiksmus gaunant, naudojant arba atskleidžiant komercinę paslaptį, neteisėto komercinės paslapties naudojimo arba atskleidimo poveikį ir kt.).

KPTAI 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų teisių gynimo būdų taikymas gali būti terminuotas, tačiau tam teismui turi būti pateiktas komercinės paslapties turėtojo ar atsakovo prašymas. Teismas, gavęs tokį prašymą, turėtų įvertinti, ar prašymą pateikęs asmuo įrodė, jog terminas pakankamas, kad būtų pašalintas bet koks komercinis ar ekonominis pranašumas, kurį fizinis ar juridinis asmuo, neteisėtai gavęs, panaudojęs arba atskleidęs komercinę paslaptį, galėjo gauti (KPTAI 7 straipsnio 5 dalis).

Taip pat KPTAI 7 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka yra įtvirtinta galimybė atsakovui teikti teismui prašymą dėl vietoj KPTAI 7 straipsnio 1 dalies 1–6 punktuose nurodytų teisių gynimo būdų įpareigoti atsakovą sumokėti komercinės paslapties turėtojui piniginę kompensaciją. Ši kompensacija neturi viršyti atlyginimo, kurį būtų reikėję sumokėti, jeigu atsakovas būtų teisėtai naudojęs komercinę paslaptį laikotarpiu, kuriuo naudoti komercinę paslaptį galėjo būti uždrausta (KPTAI 7 straipsnio 8 dalis).

Apibendrinant skyrių, galima pasakyti, kad nors konfidencialumo apsauga tebėra kupina iššūkių ir kelia daug klausimų, kuriuos reikia atidžiai nagrinėti, reikia atsižvelgti į tai, kad bendras ES reglamentas buvo įgyvendintas sąlyginai neseniai. Atsižvelgiant į besiformuojantį šios reguliavimo sistemos etapą, natūralu, kad kyla įvairių problemų. Kadangi konfidencialios informacijos vertė ir toliau auga šiuolaikiniame, vis labiau skaitmenizuotame ir tarpusavyje susijusiame pasaulyje, tikimasi, kad reguliavimo priemonės vystysis teigiama linkme. Tikimasi, kad laikui bėgant ES valstybių narių įstatymų ir vykdymo užtikrinimo mechanizmų suderinimas padės sustiprinti konfidencialumo apsaugą, užtikrins tvirtesnę ir visapusiškesnę požiūrį į konfidencialios informacijos vientisumo išsaugojimą ir skatins saugesnę bei patikimesnę aplinką įmonėms ir asmenims. Taip pat, matoma, kad dažniausia atsakomybės rūšis už konfidencialios informacijos pažeidimą yra sutartinė ir civilinė, rečiau taikoma baudžiamoji atsakomybė. Civilinė atsakomybė nustato platų spektrą apsaugų nuo komercinių paslapčių neteisėto

gavimo, naudojimo ir atskleidimo, dar detalesnį reglamentavimą pateikia KPTAI. Didžioji dalis įstatymo aiškinimo ir praktikos buvo atskleista LAT bylose nagrinėjusiuose konfidencialumo sutarčių pažeidimus, bei teisių gynimo būdus komercinių paslapčių turėtojui.

3. Konfidencialios informacijos įgyvendinimas skirtingose jurisdikcijose

Europos Sąjunga (toliau - ES) turi didelę įtaką valstybių narių teisinėms sistemoms dėl to svarbu suprasti ir išnagrinėti dokumentus kurie daro tiesioginę įtaką nacionaliniai teisinei sistemai. Taip pat, vertinant itin globalią šių dienų ekonomiką svarbu atsižvelgti ir į kitų šalių praktiką nagrinėjant konfidencialios informacijos apsaugos įgyvendinimą.

3.1 Konfidencialios informacijos reguliavimas kitose ES valstybėse narėse

Kadangi minėtina, kad Direktyva nepadarė didžiulės įtakos Lietuvos teisiniai sistemai, naudinga apžvelgti kitų valstybių narių teisinį komercinių paslapčių ir konfidencialios informacijos reguliavimą iki Direktyvos ir po jos įgyvendinimo.

Iki 2018 m. birželio mėn. komercinės paslaptys Danijoje buvo saugomos pagal Danijos rinkodaros įstatymo 23 straipsnį. Šia dalimi buvo uždrausta asmenims netinkamai įgyti ar susipažinti su komercinėmis paslaptimis, susijusiomis su įmone, jas naudoti ar atskleisti be sutikimo, net ir pasibaigus darbo santykiams ar bendradarbiavimui (Bolger, 2019, p. 197). Po Direktyvos įgyvendinimo, Danijos įstatymų leidėjas pasinaudojo galimybe išplėsti apsaugą per Baudžiamąjį kodeksą. Dabar už šnipinėjimą ir įsilaužimą siekiant įgyti komercinių paslapčių, apibrėžtų Danijos įstatymuose, baudžiama laisvės atėmimu iki šešerių metų (Schovsbo, Bruun, 2019). Pastebėtina, kad Danija, kaip ir Lietuva turi baudžiamosios atsakomybės įgyvendinimo galimybes už konfidencialios informacijos susitarimų pažeidimus.

Jungtinėje Karalystėje, komercinės paslaptis saugojo pasitikėjimo įstatymas. Pasitikėjimo įstatymas saugojo konfidencialią informaciją, kuri buvo atskleista tokiu būdu, kuris sukūrė pasitikėjimo prievolę. Prieš ES direktyvą valstybėje nebuvo įstatyminio komercinės paslapties apibrėžimo. Tačiau valstybė pripažino komercinės paslaptis teismų praktikoje, kuri apėmė skirtingų tipų informaciją ir požiūrį į atskleidimą skirtingomis aplinkybėmis (Williams, Smith, 2020).

Jungtinės Karalystės vyriausybė, įdėjo pagirtinų pastangų įgyvendindama Direktyvą. Reglamentai glaudžiai suderinami su Direktyvos apibrėžimais ir straipsniais ir, nors jie iš esmės nekeičia Jungtinės Karalystės teisės, juose pateikiami aiškūs veiksniai, skirti įvertinti lengvatų proporcingumą. Tačiau kai kurie Direktyvos aspektai neįtraukti į reglamentus, todėl gali būti reikalaujama, kad teismai parengtų bendrosios teisės principus, kad užtikrintų Direktyvos atitiktį (Aplin, Arnold, 2019, p. 84).

Pagal Vokietijos teisę komercinės paslapties apibrėžimas nebuvo aiškiai pateiktas. Tačiau Vokietijos federalinis teismas komercinės paslaptis apibūdino kaip, konfidencialią

informaciją, susijusią su verslu, kuri nėra plačiai žinoma ir yra žinoma tik tam tikrai žmonių grupei. Be to, tokios informacijos turėtojas turi turėti tikslą ją išlaikyti paslapyje ir tokia informacija turi turėti ekonominę reikšmę (Sousa e Silva, 2014, p. 925).

Vokietija, įgyvendino Direktyva nauju įstatymu, kuriame aptariama platesnė komercinių paslapčių apsaugos sritis, ne tik nesąžiningos konkurencijos teisės aktai. Įstatyme griežtai laikomasi Direktyvos nuostatų, išskyrus kai kurias išimtis, todėl Vokietijoje komercinių paslapčių įstatymas labiau suderinamas su intelektinės nuosavybės teise (Ohly, 2019, p. 15).

Iki Direktyvos, Ispanijos įstatymai neapibrėždavo komercinių paslapčių, o teismai rėmėsi TRIPS sutarties 39 straipsniu, sprenddami ginčus dėl konfidencialios informacijos. Naujame įstatyme dėl komercinės informacijos apsaugos, dabar pateikiamas apibrėžimas į kurį įtrauktas Direktyvos dėl komercinių paslapčių 2 straipsnis, pabrėžiant, kad saugoma informacija apima technologinę, mokslinę, pramoninę, komercinę, organizacinę ar finansinę informaciją. Įstatymas, taip pat, paaiškina, kad informacija turi turėti realią arba potencialią prekybinę vertę. Pastebėtina, kad pagal Ispanijos įstatymus komercinės paslaptys saugomos tiek civiline, tiek baudžiamąja teise. Neteisėtas komercinių paslapčių gavimas, naudojimas ar atskleidimas yra laikomas nesąžiningos konkurencijos veiksmu. Bendrai, Direktyvos įgyvendinimas, Ispanijos teisiniai sistemos pasiūlė reikšmingus patobulinimus, susijusius su teisėtų ir neteisėtų veiksmų apibrėžimu, naudotinomis teisinėmis priemonėmis, vykdymo aspektais ir komercinių paslapčių, kaip nuosavybės, sutartiniais aspektais (Lissén Arbeloa et al., 2019, p. 222).

Lenkija, šią direktyvą įgyvendino 2018 m. iš dalies pakeisdama savo komercinės apsaugos įstatymą. Iš dalies pakeistame įstatyme dabar numatyta tvirtesnė komercinių paslapčių apsauga kuri geriau suderinama su ES komercinių paslapčių apibrėžtimi, įskaitant nuostatas dėl teisėtų veiksmų ir komercinės informacijos apsaugos. Šie pakeitimai padeda užkirsti kelią neteisėtam komercinių paslapčių įgijimui, naudojimui ir atskleidimui. Priimdama šias priemones Lenkija patobulino komercinių paslapčių apsaugos teisinę sistemą, užtikrindama, kad ji atitiktų ES standartus ir geriausią praktiką (Siciarek, 2019, p. 210).

Portugalija, įgyvendino Direktyvą sukurdamą naują Pramoninės nuosavybės kodeksą. Naujosios nuostatos apėmė apsaugą, išimtis, vykdymą ir sankcijas, susijusias su komercinėmis paslaptimis. Komercinių paslapčių apibrėžimas Portugalijos teisėje tiksliai atitinka TRIPS ir Direktyvą. Portugalijos teisėje, taip pat, aprašomi teisėti veiksmai ir komercinių paslapčių apsaugos išimtys. Neteisėtų veiksmų sąrašas panašus į nusikaltimus dėl neteisėto paslapčių įgijimo ir panaudojimo Portugalijos baudžiamajame kodekse.

Neteisėtas komercinių paslapčių naudojimas, įgijimas ir atskleidimas laikomas nusižengimu, už kurį baudžiama pinigine bauda. Portugalijos įstatymų leidėjas taip pat apsaugo nuo baudžiamojo persekiojimo tuos, kurie įgyja, naudoja arba atskleidžia komercines paslaptis neturėdami tam leidimo, tais atvejais, kai nustatomas svarbus ir tokių veiksmų pateisinimas (Andrade, 2019, p. 214).

Čekijos Respublikoje, komercinės paslaptys yra saugomos trijų įstatymų, o Direktyva buvo įgyvendinta per įstatyminę pataisą. Čekijos teisinė tvarka jau atitiko daugumą direktyvos nuostatų, todėl įgyvendinant buvo atlikti tik keli teismo įsakymų, teisių gynimo priemonių ir kompensacijų pakeitimai. Komercinės paslapties apibrėžimas Čekijos civiliniame kodekse lieka nepakitęs ir apima šešis elementus, kurių turi būti laikomasi, kad būtų imtasi apsaugos veiksmų. Čekijos teisėje nėra teisėtų veiksmų sąrašo, o komercinės paslapties pažeidimas laikomas nesąžiningos konkurencijos aktu. Čekijos įstatymų leidėjas daro prielaidą, kad Direktyvos 3 straipsnyje išvardyti aktai paprastai yra teisėti, o jų nebuvimas Čekijos teisėje reiškia, kad 3 straipsnis gali turėti svarbesnį aiškinamąjį vaidmenį šalyje (Chloupek, 2019, p. 176).

Austrijoje, teisinės nuostatos, saugančios komercines paslaptis, yra apibrėžtos Nesąžiningos Konkurencijos įstatyme, kuriame yra civilinės ir baudžiamosios teisės nuostatos. Civilinės teisės nuostatos buvo iš naujo suformuluotos, kad būtų tinkamai įgyvendinta Direktyva. Baudžiamosios teisės nuostatos lieka nepakitusios ir apima tik konkrečius atvejus. Komercinių paslapčių apibrėžimas Austrijoje perima Direktyvos apibrėžimą be esminių pakeitimų (Gassauer-Fleissner, Reiter, 2019, p. 169).

Nyderlandų Karalystėje (toliau - Nyderlandai), Direktyvą įgyvendino priimdami įstatymą dėl komercinių paslapčių apsaugos. Anksčiau komercinės paslaptys daugiausia buvo saugomos bendrosios deliktinės teisės, darbo teisės ir baudžiamosios teisės. Naujajame įstatyme numatyti Civilinio kodekso ir Civilinio proceso kodekso pakeitimai. Teismo procesai dabar suteikia didesnę komercinių paslapčių apsaugą, neapsiribojant komercinės paslapties užtikrinimu. Komercinių paslapčių, turėtojo, pažeidėjo ir šių teisių apibrėžimai Nyderlandų teisėje yra tokie pat, kaip ir Direktyvoje. Komercinės paslapties įgijimas, atskleidimas ir naudojimas gavus turėtojo sutikimą yra laikomas teisėtu, tačiau dėl to gali atsirasti neribotas turėtojų skaičius, kurie galėtų duoti sutikimą naudoti komercinę paslaptį (Pors, 2019, p. 203).

Prancūzijos, Direktyva buvo įgyvendinta, komercinės paslapties aktu. Pastebėtina, kad įstatymas buvo integruotas ne į Intelektinės nuosavybės kodeksą, o į Prancūzijos civilinį kodeksą. Prancūzijos įstatymai ilgą laiką turėjo apsaugos priemones komercines paslapties apsaugai, įvairiomis skirtingų įstatymų nuostatomis, įskaitant bendrąją delikto

teisę, darbo teisę, baudžiamąją teisę ir administracinę teisę. Prancūzijos Komercinės paslapties įstatymas turi šiek tiek platesnį komercinės paslapties apibrėžimą nei Direktyva. Pagal įstatymą komercinės paslapties laikymas, gavimas, naudojimas ar atskleidimas yra teisėtas konkrečiais atvejais, pvz., viešai prieinamo gaminio ar objekto nepriklausomas atradimas, sukūrimas ar stebėjimas, tyrimas, išardymas ar išbandymas (Gougé, Truchot-Bothner, 2019, p. 187).

Apibendrinus galima matyti, kad dauguma ES valstybių narių ir iki Direktyvos vienaip ar kitaip taikė konfidencialios informacijos apsaugos priemones. Tačiau skirtingas nuostatų taikymas ir įgyvendinimas galėjo trukdyti bendrai ES valstybių narių bendradarbiavimo koncepcijai. Direktyva, padėjo suderinti ir harmonizuoti konfidencialios informacijos suvokimą ir sampratą bei jos gynybos įgyvendinimą valstybėse narėse.

3.2 Konfidenciali informacija Jungtinėse Amerikos Valstijose

Išnagrinėjus įvairius konfidencialios informacijos reguliavimo aspektus Europos Sąjungoje ir konkrečiose Europos šalyse, būtina atsižvelgti į teisinę bazę, susijusią su komercinėmis paslaptimis Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau - JAV). Kaip viena didžiausių ir įtakingiausių pasaulio ekonomikų, JAV turi savo unikalų požiūrį į konfidencialios informacijos ir komercinių paslapčių apsaugą. Visapusiškas šio teisinio kraštovaizdžio supratimas yra labai svarbus visame pasaulyje veikiančioms įmonėms, nes tai leidžia joms geriau susidoroti su iššūkiais, susijusiais su vertingos nuosavybės informacijos išsaugojimu dinamiškoje ir konkurencingoje tarptautinėje rinkoje. Be to, ES ir JAV požiūrių skirtumų ir panašumų apžvalga gali suteikti vertingų įžvalgų teisėkūrai ir įmonėms, o tai palengvina veiksmingų komercinių paslapčių valdymo ir apsaugos strategijų kūrimą transatlantiniu mastu.

3.2.1 Konfidencialios informacijos istorinė raida JAV

Komercinių paslapčių teisės istorija JAV prasidėjo XIX amžiuje, kuri atsirado perimant Anglijos bendrosios teisės tradicijas (Sandeem, 2010, p. 496), ankstyvosiose bylose daugiausia dėmesio buvo skiriama numanomai konfidencialumo pareigai ir pasitikėjimo pažeidimu darbo ginčiuose (Malone, 2021, p. 92).

Teigiama, kad komercinių paslapčių teisė JAV užsimezgė 1837 m., kai byla *Vickery v. Welch* buvo pagrįsta teisiniais ir teisingumo principais, kuriuos iš pradžių nustatė Anglijos teismai (Sandeem, 2010, p. 496). Byla buvo susijusi su slaptu šokolado gaminimo būdu. Atsakovas, sukūręs receptą, pardavė savo šokolado verslą ieškovui, tačiau atsisakė

receptą toliau laikyti paslapyje. Jis tvirtino, kad jo žinios nėra apsaugotos patentais ir jis neturėjo pareigos slėpti recepto nuo kitų asmenų. Ieškovas pareiškė ieškinį dėl sutarties pažeidimo, pareiškdamas, kad po verslo įsigijimo jis gavo ir išskirtinę teisę į šokolado gaminimo būdą. Teismas priėmė ieškovui palankų sprendimą, nurodydamas, kad atsakovas pažeidė sutartį, nes nelaikė recepto paslaptimi. Ši byla pabrėžė komercinės paslapties svarbą ir pripažino intelektinės nuosavybės egzistavimą už patentų įstatymų ribų.

1889 m. byla *Fowle v. Park*, komercinės paslapties įstatymo politinis ir loginis pagrindas buvo skatinti išradimų atsiradimą. Tačiau ankstyvieji JAV teismai susidūrė su iššūkiais apibrėždami slaptą informaciją ir dvejojo suteikti apsaugos teisę komercinių paslapčių turėtojams, bijodami monopolijos atsiradimo (Malone, 2021, p. 93).

1939 m. Pirmasis deliktų pakartotinis pareiškimas suteikė šiek tiek aiškumo komercinių paslapčių įstatymui, beveik kodifikuodamas deliktą dėl neteisėto komercinių paslapčių pasisavinimo. Šis pakartojimas apibrėžė komercines paslaptis ir nustatė veiksnius, lemiančius jų apsaugą, tai tapo pagrindiniu šaltiniu suprasti komercinių paslapčių teisę JAV iki 1979 m. (Malone, 2021, p. 95).

Vienodų komercinių paslapčių aktas (angl. *The Uniform Trade Secrets Act*) (toliau - UTSA) buvo paskelbtas 1979 m., siekiant užtikrinti vienodą komercinių paslapčių apsaugą tarp visų valstijų, nuo to laiko jį priėmė 48 valstijos. Pagal UTSA informacija laikoma komercine paslaptimi, jei ji atitinka tam tikrus kriterijus, o savininkas gali ieškoti teisių gynimo priemonių tik tuo atveju, jei jų paslaptis buvo neteisėtai pasisavinta. UTSA buvo plačiai priimtas visose valstijose, išskyrus Niujorką ir Masačusetsą. Aktas suteikia galimybę komercinių paslapčių savininkams užtikrinti nuoseklią apsaugą visose valstijose. 1996 m. Ekonominio šnipinėjimo aktas (angl. *Economic Espionage Act*) (toliau - EEA) komercinių paslapčių pasisavinimą padarė federaliniu nusikaltimu, tai buvo būtina nes kilo susirūpinimas dėl Amerikos komercinės paslapties vagiančių užsienio subjektų. EEA yra pirmasis baudžiamasis įstatymas JAV, saugantis komercines paslaptis. Baudos už EEA pažeidimą apima laisvės atėmimo bausmės ir baudas asmenims ar organizacijoms (Desai, 2018, p. 489).

3.2.2 JAV komercinių paslapčių gynimo aktas

2016 m. JAV Kongresas priėmė Komercinių paslapčių gynimo aktą (angl. *The Defend Trade Secret Act*) (toliau - DTSA), gavęs didžiulę abiejų partijų paramą. Įstatymą pasirašė tuo metu prezidento pareigas einantis Barakas Obama (Bruns, 2017, p. 469). DTSA iš dalies keičia 1996 m. EEA ir numato federalinę apsaugą, neteisėto komercinės paslapties pasisavinimo atveju. Pagal DTSA komercinių paslapčių savininkai gali pareikšti ieškinius

federaliniuose teismuose, jei jų komercinės paslaptys yra susijusios su produktais ar paslaugomis, naudojamais arba skirtais naudoti tarpvalstybinėje ar užsienio prekyboje, kai tokie produktai ar paslaugos buvo pasisavintos. Taip išplečiamos komercinių paslapčių savininkų galimybės kreiptis į teismą ne tik valstijų teismuose. DTSA daugeliu atžvilgių yra panašus į jau minėtą UTSA, pavyzdžiui, komercinių paslapčių apibrėžimu ir neteisėto pasisavinimo senaties terminu. Tačiau DTSA turi tam tikrų unikalių savybių, pavyzdžiui, reikalavimas, kad komercinė paslaptis atitiktų prekybos sąlygą, o tai reiškia, kad ji turi būti susijusi su produktu ar paslauga, naudojama arba skirta naudoti tarpvalstybinėje ar užsienio prekyboje. DTSA buvo priimtas siekiant apsaugoti Amerikos įmones nuo užsienio konkurentų vykdomų komercinių paslapčių vagysčių, kurios JAV ekonomikai kainuoja daugiau nei 300 mlrd. USD per metus (Desai, 2018, p. 492).

Matoma, kad JAV konfidencialios informacijos sauga susijusi ne tik su vidiniais valstybės interesais saugoti savo piliečių įmonių konfidencialią informaciją, bet taip pat, plačiąją prasme susiję su interesais saugoti ekonomiką nuo trečiųjų šalių vagysčių.

Pastebėtina, kad JAV teisinėje sistemoje komercinės paslaptis turi atitikti daugiau kriterijų (JAV teisinė sistema neatskiria konfidencialios informacijos ir komercinės paslapties sąvokos) negu daugumos ES valstybių, bei Direktyvoje suformuotų kriterijų kuriuos turi atitikti informacija, kad būtų laikoma konfidencialia.

JAV teisinėje sistemoje tam, kad informacija būtų laikoma komercine paslaptimi turi būti atsižvelgta šiuos veiksniai:

1. Kaip plačiai informacija yra žinoma už verslo ribų;
2. kiek darbuotojai ir kiti su verslu susiję asmenys žino apie informaciją;
3. priemonės, kurių buvo imtasi siekiant išlaikyti informacijos paslaptį;
4. informacijos vertę tiek informacijos savininkui, tiek konkurentams;
5. išteklius investuotus į informacijos kūrimą;
6. informacijos gavimo (išgavimo) ar atkūrimo sunkumus (Dole, 2017, p. 473).

Matoma, kad iš esmės veiksniai kuriuos turi atitikti informacija, kad būtų laikytina komercine paslaptimi yra panašus į tuos kuriuos numato Direktyva, tačiau JAV turi kiek platesnį apibrėžimą. Pvz. Direktyva nenumato, išteklių investuotų į informacijos kūrimą vertinimo ir informacijos gavimo ar atkūrimo sunkumus. Manoma, kad išteklių investuotų į informacijos kūrimą vertinimas būtų naudingas ir ES, kadangi toks vertinimas padėtų dar tiksliau nustatyti ar komercinės informacijos savininkui ši informacija yra itin svarbi, kadangi į svarbią informaciją būtų investuojama daugiau išteklių.

3.3 ES ir JAV konfidencialios informacijos apsaugos palyginimas

Direktyvos ir DTSA palyginimas yra vertingas dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, tiek ES, tiek JAV yra pagrindiniai pasaulio ekonomikos veikėjai, o jų požiūris į komercinių paslapčių apsaugą daro didelį poveikį verslui ir naujovėms visame pasaulyje. Šių dviejų teisinių sistemų panašumų ir skirtumų supratimas gali padėti šiose jurisdikcijose veikiančioms įmonėms geriau susiprasti teisinėje aplinkoje ir apsaugoti savo vertingą ir konfidencialią nuosavybę. Antra, lyginamoji šių teisės aktų apžvalga gali suteikti vertingų įžvalgų apie įvairių priemonių veiksmingumą ir atskleisti galimas tobulinimo sritis.

Direktyva ir DTSA yra abu skirti apsaugoti komercines paslaptis, atsižvelgiant į didėjančią tokios apsaugos svarbą pasaulio ekonomikoje. Abu teisės aktai turi panašius komercinių paslapčių apibrėžimus, kuriuose reikalaujama, kad informacija būtų slapta, turėtų ekonominę ar komercinę vertę, o savininkas dėtų pagrįstas pastangas ją apsaugoti. Neteisėtas komercinių paslapčių gavimas, naudojimas ar atskleidimas yra neteisėtas pasisavinimas pagal abu aktus (Desai, 2018, p. 493). Kaip aptarta anksčiau, nepaisant panašumų vertinant komercinių paslapčių apibrėžimus, JAV teisinėje sistemoje į sąvoką žvelgiama kiek plačiau. Tiek direktyvoje, tiek DTSA aprašomos teisėtos komercinės paslapties informacijos gavimo priemonės, pvz., nepriklausomas atradimas ir apgražos inžinerija, tai reiškia, kad jeigu asmuo atrastu receptą žymiajam gėrimui – „Coca-Cola“ per savo bandymus ir testavimus, taip įgyta informacija būtų laikoma teisiškai įgyta. Direktyva numatytas nuostatas išplečia, ir nurodo, kad ji netaikoma asmenims, kurie naudojami saviraiškos ir informacijos laisve, kaip nurodyta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia nuostata siekiama apsaugoti tiriamąją žurnalistiką ir profesinių sąjungų atstovų teises, derinant komercinių paslapčių apsaugą su inovacijų ir visuomenės interesų skatinimu (Desai, 2018, p. 495-496).

Tiek Direktyva, tiek DTSA numato informatorių (angl. *whistleblower*) apsaugą, tačiau Direktyva suteikia platesnę apsaugą šiuo aspektu. DTSA saugo informatorius tik tuo atveju, jei jie konfidencialiai atskleidžia komercines paslaptis vyriausybės pareigūnams ar advokatams, o Direktyva apima bet kokią atskleidimą, kuris tarnauja viešiesiems interesams, nes atskleidžia netinkamą elgesį, nusižengimus ar neteisėtą veiklą. Be to, abu teisės aktai saugo darbuotojus. Direktyva užtikrina, kad nebūtų ribojamas darbuotojų naudojimasis nekomercine paslaptimi ir informaciją įgyta patirtimi dirbant darbovietėje, taip apsaugant darbuotoją nuo ribojimo keisti darbą. DTSA atveju yra užtikrinama apsauga nuo atsakomųjų veiksmų prieš darbuotoją, tuo atveju, jeigu darbuotojas atskleidė informaciją apie darbdavio neteisėtus veiksmus (Desai, 2018, p. 495).

DTSA leidžia tik komercinių paslapčių savininkams pareikšti ieškinį dėl komercinės informacijos pasisavinimo, Direktyva išplečia šią teisę ir suteikia galimybę pateikti ieškinį dėl komercinės informacijos pasisavinimo, informaciją kontroliuojantiems asmenims. DTSA suteikia JAV teismų jurisdikciją dėl elgesio už JAV ribų, jei informaciją pasisavinęs asmuo yra JAV pilietis arba subjektas. Eksteritorinis Direktyvos taikymas yra neaiškus (Desai, 2018, p. 496).

Tiek DTSA, tiek Direktyva siekiama išlaikyti komercinės paslapties konfidencialumą bylinėjimosi metu, skatinant šalis pareikšti ieškinius dėl komercinės paslapties ir užtikrinant teisės aktų veiksmingumą JAV ir ES. Direktyvoje pateikiama daugiau informacijos apie konfidencialumo priemones nei DTSA, apibrėžiant pagrindines priemones, skirtas išsaugoti konfidencialumą teismo proceso metu, ir nurodyti veiksmus, kaip nustatyti tinkamas apsaugos priemones. Direktyva, taip pat, suteikia daugiau aiškumo, kas turi prieigą prie informacijos teisminių procesų metu, taip pat, atsižvelgiama į teismo sprendimų paskelbimo, išsaugant komercinės paslapties konfidencialumą būtinumą ir galimybes (Desai, 2018, p. 496-497).

Tiek Direktyva, tiek DTSA numato panašias teisių gynimo priemones neteisėto komercinės paslapties pasisavinimo atveju, įskaitant laikinas ir nuolatinės priemones. Laikinosios teisės gynimo priemonės gali būti turto areštas ir preliminarūs draudimai. DTSA išskirtiniais atvejais leidžia *ex parte* konfiskuoti turtą ypatingomis aplinkybėmis ir apima platesnį galimo konfiskuoti turto spektrą nei Direktyva. Abi jurisdikcijos siūlo laikiną lengvatą preliminarinių įsakymų forma ir reikalauja obligacijų bei laiko apribojimų. Piniginė žala už komercinės paslapties pasisavinimą gali būti trijų formų: negautas pelnas, nepagrįstas praturtėjimas arba pagrįstas honoraras. ES valstybės narės gali apriboti darbuotojams padarytą žalą, jei jų veiksmuose nenustatyta tyčia (Desai, 2018, p. 499-500).

Teisminės institucijos, taip pat, gali suteikti nuolatinę teisinę pagalbą. Europos teismai turi keletą galimybių tokių veiksmų įgyvendinimui, pavyzdžiui, uždrausti gaminti iš konfidencialios informacijos pažeidimų kilusias prekes arba įsakyti sunaikinti medžiagą, kurioje yra komercinių paslapčių komponentų. JAV nuolatinė nuobauda apima draudimus toliau naudoti komercinę paslaptį, gauta neteisėtu būdu (Desai, 2018, p. 501).

Vienas pagrindinių skirtumų tarp šių dviejų sistemų yra baudžiamosios atsakomybės taikymas. JAV gali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė pagal EEA, o ES Direktyva nenumato baudžiamosios atsakomybės, kaip atskiros atsakomybės rūšies už konfidencialios informacijos susitarimo pažeidimus. Pažymėtina, kad atskiros valstybės narės gali nuspręsti taikyti baudžiamąsias sankcijas pagal direktyvoje numatytas apsaugos priemones įgyvendindamos Direktyva nacionaliniu lygmeniu (Desai, 2018, p. 502).

Apibendrinant skyrių galima pasakyti, kad ES ir tuo pačiu JAV siekis suvienodinti konfidencialios informacijos apsaugos teisę, reiškia, kad abi jurisdikcijos mato konfidencialios informacijos apsaugos didėjančia svarbą. ES šalys jau iki Direktyvos vienaip ar kitaip saugojo konfidencialią informaciją, tačiau ES Direktyva buvo tinkamai suformuota padėti valstybėms narėms harmonizuoti teisę. Lyginant JAV DTSA ir ES Direktyva, minėtina, kad abu aktai turi bendrą tikslą, tačiau komercinių paslapčių apsaugos rezultatai skiriasi. DTSA sustiprina apsaugą JAV, o ES direktyva gerokai pakeičia apsaugą ES, harmonizuodama apsaugą visoje ES. JAV derina teisės aktus federaliniu mastu, integruodama teisę valstijų lygmeniu, o ES Direktyva suteikia bendrą sistemą, leidžiančią ES šalims narėms praplėsti Direktyvoje numatytas nuostatas. JAV siūlo platesnę atsakomybės rūšių ratą taikydama, baudžiamąją atsakomybę ir įstatymo taikymą ekstrateritoriniu mastu.

IŠVADOS

1. Konfidencialios informacijos samprata, nėra konkrečiai apibrėžta, nėra visuotinai priimto apibrėžimo ir sąvokos apibūdinančios konfidencialią informaciją, tačiau įvesti tam tikri parametrai padeda nustatyti, ar informacija gali būti laikoma konfidencialia. Vieningesnis supratimas galėtų būti naudingas teisiniam aiškumui ir jos vykdymui.
2. Konfidenciali informacija skirstoma į 4 tipus. Dažniausiai pasitaikantis konfidencialios informacijos tipas yra komercinė paslaptis, kuri vertinama, kaip viena iš konfidencialios informacijos rūšių.
3. Atsakomybė už konfidencialios informacijos pažeidimus dažniausiai yra drausminė arba civilinė. Kai kuriais atvejais atitinkamos jurisdikcijos nustato ir baudžiamąją atsakomybę už konfidencialios informacijos apsaugos susitarimo pažeidimus.
4. Nustatyta, kad su kiekvienais metais konfidencialios informacijos apsaugos technines priemones turi būti tobulinamos, kadangi konfidenciali informacija vis dažniau laikoma skaitmeninėje formoje, siekiant išvengti konfidencialios informacijos nutekinimo ir pasisavinimo darbdavys privalo pasitelkti techninius, bei socialinius sprendimus.
5. Istorinė konfidencialios informacijos kilmė yra ginčo objektas ir nėra tiksliai nustatyta, kada atsirado pirmasis informacijos suvokimas, kaip konfidencialios informacijos. Tačiau šiuolaikinis supratimas apie konfidencialią informaciją pradėjo formuotis Anglijoje.
6. Konfidencialios informacijos apsaugos susitarimai turi probleminių aspektų ir kelia klausimus dėl tokių dalykų kaip, saviraiškos laisvės apribojimo problematika, laivės pasirinkti darbą apribojimo problematika, inovacijų stabdymas, taip pat pati konfidencialios informacijos apsauga susiduria su faktiškais problemomis dėl sparčios skaitmenizacijos.
7. Nepaisant esančių probleminių aspektų, ES Direktyva bendrąja prasme buvo sėkmingas aktas padėjęs harmonizuoti ir suvienodinti konfidencialios informacijos apsaugos teisinę apsaugą ES valstybėse narėse.
8. JAV požiūris į konfidencialios informacijos apsaugą yra panašus į ES požiūrį, nepaisant tam tikrų skirtumų. Tai rodo, kad tarptautinis bendradarbiavimas ir konfidencialumo susitarimų standartų konvergencija gali būti naudinga siekiant suderinti ir tobulinti pasaulinę praktiką saugant konfidencialią informaciją.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai

Europos Sąjungos teisės aktai

1. 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo, OJ L 157, 15.6.2016, p. 1–18.
2. Europos komisijos aiškinamasis komunikatas dėl nacionalinių teismų užtikrinamos konfidencialios informacijos apsaugos privačiojo ES konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo bylose 2020/C 242/01.

Lietuvos Respublikos teisės aktai

3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2000), Valstybės žinios, 74-2262; 200.
5. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (2002). Valstybės žinios, 36-1340.
6. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, TAR, 2016 m. rugsėjo 19 d. Nr. XII-2603.
7. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1999 m. kovo 23 d., Nr. VIII-1099.
8. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.

Specialioji literatūra

9. Abomhara, M., & Køien, G. M. (2015). Cyber security and the Internet of Things: Vulnerabilities, threats, intruders, and attacks. *Journal of Cyber Security and Mobility*, 4(1), 65-88. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.13052/jcsm2245-1439.414> [žiūrėta 2023 m. vasario 10 d.].
10. Almeling, D.S. et al., (2009). A Statistical Analysis of Trade Secret Litigation in Federal Courts. *Gonzaga Law Review*, 20
11. Almeling, D.S., (2012). Seven Reasons Why Trade Secrets are Increasingly Important. *Berkeley Technology Law Journal*, 27, pp. 1091-1117.

12. Ambrazevičiūtė, K., Birštonas, R. (2019) “*Darbuotojo pareiga saugoti komercinės paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją: grėsmė laisvei pasirinkti darbą?*,” Teisės problemos, pp. 58–96.
13. Andrade, V., (2019) 'Trade Secret Directive — Portugal', *Les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September 2019. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420819> [žiūrėta 2023 m. kovo 5 d.].
14. Aplin, T.F. and Arnold, R., (2019). *UK Implementation of the Trade Secrets Directive*. In: Schovsbo, J., Minssen, T., and Riis, T. (eds), *The Harmonisation and Protection of Trade Secrets in the EU – An Appraisal of the EU Directive*. Edward Elgar, 2020, ch 5, pp. 65-85. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3393593> [žiūrėta 2023 m. kovo 7 d.]
15. Birštonas, R. (2019) “*Komercinių paslapčių direktyvos įgyvendinimas Lietuvos teisėje*,” Teisė, 110, pp. 8–23.
16. Bok, S. (1989) *Secrets: on the ethics of concealment and revelation*. New York: Vintage Books.
17. Bolger, P. (2019). The Trade Secrets Directive—Ireland. *Les Nouvelles-Journal of the Licensing Executives Society*, 54(3).
18. Bruns, B.S., (2017). Criticism of the Defend Trade Secrets Act of 2016: Failure to Preempt. *Berkeley Technology Law Journal*, 32, pp.469-502. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/26490252>. p. 469 [žiūrėta 2023 m. kovo 7 d.].
19. Chloupek, V., (2019) 'Trade Secret Directive — Czech Republic', *Les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September 2019. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420292> [žiūrėta 2023 m. kovo 14 d.].
20. Desai, S., (2018). SHHH! It's a Secret: A Comparison of the United States Defend Trade Secrets Act and European Union Trade Secrets Directive. *Georgia Journal of International & Comparative Law*, 46(2), pp.481-508. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol46/iss2/7> [žiūrėta 2023 m. balandžio 2 d.].
21. Devi, P. (2018). Intellectual history of trade secret law. *International Journal of Legal Developments and Allied Issues*. Volume 4 Issue 5.
22. Dole, R.F. Jr. (2017) 'Identifying the Trade Secrets at Issue in Litigation Under the Uniform Trade Secrets Act and the Federal Defend Trade Secrets Act', Santa Clara

- High Technology Law Journal, 33, pp. 470-495. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://digitalcommons.law.scu.edu/chtlj/vol33/iss4/2_p_473 [žiūrėta 2023 m. balandžio 1 d.].
23. Dreyfuss, R.C. and Ginsburg, J.C. (2014) *Intellectual Property at the Edge*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Intellectual Property and Information Law).
24. Falce, V. (2015). *Trade secrets – Looking for (full) harmonization in the Innovation Union*. IIC, 46(7)
25. Fox, B. (2020) *Tripping Over the EU Trade Secret Directive: "Reasonable Steps" to Get Back on Track*, 19 Chi.-Kent J. Intell. Prop. 67. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.kentlaw.iit.edu/ckjip/vol19/iss1/11> [žiūrėta 2023 m. balandžio 1 d.].
26. Franzoni, L. and Kaushik, A., (2015). The optimal scope of trade secrets law. Quaderni – Working Paper DSE N°1020, p. 2; Linton, K., 2016. The Importance of Trade Secrets: New Directions in International Trade Policy Making and Empirical Research. *Journal of International Commerce and Economics*, September
27. Gassauer-Fleissner, C. & Reiter, P. (2019) The Trade Secrets Directive—Austria. *les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September 2019. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420273> [žiūrėta 2023 m. balandžio 3 d.].
28. Gougé, E. and Truchot-Bothner, A.-C. (2019) 'The Trade Secrets Directive — France', *les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420351> [žiūrėta 2023 m. kovo 20 d.].
29. Granickas, V., Banys, S. (2022) “Konfidencialios informacijos apsaugos įgyvendinimo darbuotojo ir darbdavio sudaromais susitarimais probleminiai bruožai,” *Verslo ir teisės aktualijos*, pp. 38–48.
30. Greene, R. (2019). *Sworn to Secrecy: The Ethics of Confidentiality Agreements*. *The Prindle Post*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.prindleinstitute.org/2019/09/sworn-to-secrecy-the-ethics-of-confidentiality-agreements/> [žiūrėta 2023 m. kovo 20 d.].
31. Grigaitytė, U. et al. (2020) “Nusikaltimai virtualioje erdvėje – šiuolaikiniai iššūkiai ir prevencijos galimybės,” *Teisės mokslo pavasaris*, pp. 274–294.

32. Hall, J. (1925) Joshua Field's Diary of a Tour in 1821 Through the Midlands, With Introduction and Notes, *Transactions of the Newcomen Society*, 6:1, 1-41, DOI: [10.1179/tns.1925.001](https://doi.org/10.1179/tns.1925.001)
33. Jankauskytė, D. (2018). Konfidencialumo užtikrinimo ir skaidrumo principo santykis viešuosiuose pirkimuose. *Teisės apžvalga*, Nr.1(17), 4-30.
34. Jastiuginas, S. (2011) "Informacijos saugumo valdymas Lietuvos viešajame sektoriuje," *Informacijos mokslai*, 57, pp. 7–24.
35. Jorda, K., Rines, D., and Germeshausen, K., (2007) *Trade Secrets and Trade Secret Licensing*. In *ipHandbook of Best Practices* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.iphandbook.org/> [žiūrėta 2022 m. balandžio 1 d.].
36. Kenstavičius, D. (2014). Konfidencialumo reikalavimų teisiniai pagrindai viešuosiuose pirkimuose. *Jurisprudencija*, Nr. 21(3), 803–821.
37. Khatsernova, S. (2019) "BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ NUSIKALSTAMAS VEIKLAS, SUSIJUSIAS SU KOMERCINĖMIS PASLAPTIMIS: KRIMINALIZAVIMO PAGRĮSTUMAS," *Jurisprudencija*, 26(2), pp. 387–403.
38. Kolasa, M. (2018) *Trade Secrets and Employee Mobility*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge intellectual property and information law).
39. Lemley, M. (2008). *The Surprising Virtues of treating Trade Secrets as IP Rights*. Stanford Law School.
40. Lissén Arbeloa, J.M., Quintana, J.F.L., Trias de Bes, M.V.Q., & Vidal-Quadras, M. (2019). Trade Secret Directive — Spain. *les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September 2019. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420834> [žiūrėta 2022 m. balandžio 2 d.].
41. Lockton, D.J. (1999) *Employment Law*. Macmillan Law Masters.
42. Lovells, H., (2012). *Study on Trade Secrets and Parasitic Copying* (Look-alikes). MARKT/2010/20/D: Report on Trade Secrets for the European Commission, p. 42-43. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/068c999d-06d2-4c8e-a681-a4ee2eb0e116/language-en> [žiūrėta 2022 m. balandžio 2 d.].
43. MacMillan, C. (2022) *Contracts and Equality: The Dangers of Non-disclosure Agreements in English Law*. *European Review of Contract Law*, Vol. 18 (Issue 2), pp. 127-158. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1515/ercl-2022-2041> [žiūrėta 2022 m. kovo 15 d.].

44. Malone, M., (2021). A Comparative History of the Law of Confidential Information and Trade Secrets in Canada and the United States: Towards Harmonization? *Intellectual Property Journal*, 34(1), [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3949074> [žiūrėta 2022 m. kovo 11 d.].
45. Matkevičius, A. (2007). Bendrovės komercinės paslapties objektas. *Vilnius: Jurisprudencija*, Nr. 10(100).
46. Matkevičius, A. (2008). Civilinė atsakomybė bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais. *Vilnius: Jurisprudencija*, Nr. 5(107).
47. Melnikas, B. (2013). Žiniomis grindžiamos visuomenės kūrimas: globalizacija, darni plėtra, ekonominiai sprendimai. *Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla*.
48. Menell, Peter S., Lemley, Mark A. and Merges, Robert P., Intellectual Property in the New Technological Age: 2016 - Chapters 1 and 2 (June 23, 2016). *Intellectual Property in the New Technological Age: 2016*, *Stanford Public Law Working Paper* No. 2780190, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=2780190> [žiūrėta 2022 m. kovo 11 d.].
49. Niebel, R., de Martinis, L. and Clark, B. (2018) “The EU Trade Secrets Directive: all change for trade secret protection in Europe?,” *Journal of intellectual property law & practice*, 13(6), pp. 445–457.
50. Ohly, A., (2019). The German Trade Secrets Protection Act of 2019. In: Schovsbo, J., Minssen, T. and Riis, T. (eds), *The Harmonization and Protection of Trade Secrets in the EU – An Appraisal of the EU Directive*. Edward Elgar, forthcoming. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3578381> [žiūrėta 2022 m. kovo 11 d.].
51. Passman, P. (2014). *The Economic Impact of Trade Secret Theft*. (CREATe. org).
52. Pedraza-Fariña, L.G., (2017). Spill Your (Trade) Secrets: Knowledge Networks as Innovation Drivers. *Notre Dame Law Review*, 92. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.law.nd.edu/ndlr/vol92/iss4/6> [žiūrėta 2022 m. kovo 4 d.].
53. Petrylaitė, V. (2020) “*Konfidencialios informacijos apsauga darbo santykiuose,*” *Darbo teisės iššūkiai besikeičiančiame pasaulyje* : [mokslinių straipsnių rinkinys]. Liber Amicorum et Collegarum profesorei Genovaitei Dambrauskienei, pp. 191–208.
54. Pors, W. (2019). The Trade Secrets Directive—Netherlands. *Les Nouvelles-Journal of the Licensing Executives Society*, LIV(3). [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420366> [žiūrėta 2022 m. kovo 4 d.].

55. Robbins J. (2017). A Solution to Utah's Non-Compete Dilemma: Soliciting the Use of Non-Solicitation Agreements. *Brigham Young University Law Review*, Issue 5.
56. Romanosky, S. (2016). *Examining the costs and causes of cyber incidents*. *Journal of Cybersecurity*, 2(2), 121-135. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1093/cybsec/tyw001> [žiūrėta 2022 m. kovo 4 d.]
57. Sandeen, S.K. (2019) "THROUGH THE LOOKING GLASS: TRADE SECRET HARMONIZATION AS A REFLECTION OF U.S. LAW," *Boston University journal of science & technology law*, 25(2), p. 451.
58. Sandeen, S.K., (2010). The Evolution of Trade Secret Law and Why Courts Commit Error When They Do Not Follow the Uniform Trade Secrets Act. *Hamline Law Review*, 33, p. 496.
59. Schiller, A. (1971). AN AMERICAN EXPERIENCE IN ROMAN LAW 1. *Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht*.
60. Schovsbo, J. and Bruun, N. (2019) 'The Implementation of the Trade Secrets Directive in the Nordic Countries', in Schovsbo, J., Minssen, T. and Riis, T. (eds) *The Harmonization and Protection of Trade Secrets in the EU – An Appraisal of the EU Directive*. Edward Elgar. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3505844> [žiūrėta 2022 m. kovo 4 d.]
61. Siciarek, M., (2019) 'Trade Secret Directive — Poland', *Les Nouvelles - Journal of the Licensing Executives Society*, Volume LIV No. 3, September 2019. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3420814> [žiūrėta 2022 m. kovo 7 d.].
62. Šidlauskas, A., Ungurytė-Ragauskienė, S. (2020). Iššūkiai kibernetiniam saugumui: socialinė inžinerija institucinio izomorfizmo kontekste. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, Nr. 25, 389- 405.
63. Siems, J. (2021). *Protecting Deep Learning: Could the New EU-Trade Secrets Directive Be an Option for the Legal Protection of Artificial Neural Networks?*. In: Ebers, M., Cantero Gamito, M. (eds) *Algorithmic Governance and Governance of Algorithms. Data Science, Machine Intelligence, and Law*, vol 1. Springer, Cham. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1007/978-3-030-50559-2_7 [žiūrėta 2022 m. kovo 7 d.].
64. Sousa e Silva, N. (2014). What exactly is a trade secret under the proposed directive? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 9(11), 923-932. doi: 10.1093/jiplp/jpu179.

65. Surblytė, G. (2016) “Enhancing TRIPS: Trade Secrets and Reverse Engineering,” in TRIPS plus 20. *Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg* (MPI Studies on Intellectual Property and Competition Law), pp. 725–760.
66. Tippet, E. C. (2018) 'The Legal Implications of the MeToo Movement', *Minnesota Law Review*, 57. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.law.umn.edu/mlr/57> [žiūrėta 2022 m. kovo 2 d.].
67. Vaišnoras, Ž. (2020). Mašininio mokymosi metodų vystymas įsilaužimams aptikti kompiuterių tinkluose. *Mokslinė ataskaita*. [interaktyvus]. Prieiga internetu: https://www.mii.lt/files/doc/lt/doktorantura/ataskaitine_konferencija/n009_ma_2020_vaisnoras.pdf. [žiūrėta 2022 m. kovo 26 d.].
68. Watson, A, (1996). *Trade Secrets and Roman Law: The Myth Exploded*, 11 Tul. Eur. & Civ. L.F. 19, 19.
69. Williams, R. and Smith, W. (2020) 'Implementation of the Trade Secrets Directive – Some comments from the UK', *Bird & Bird*, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2020/uk/implementation-of-the-trade-secrets-directive-some-comments-from-the-uk> [žiūrėta 2022 m. kovo 24 d.].
70. Wurtenberger, G. (2019). Protection of trade secrets and know-how in the European Union: the EU Trade Secrets Directive (EU) 2019/943. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ip-iurisdictio.org/protection-of-trade-secrets-and-know-how-in-the-european-union-the-eu-trade-secrets-directive-eu-2019-943/> [žiūrėta 2022 m. kovo 7 d.].

Teismų praktika

Lietuvos Respublikos teismų sprendimai:

71. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E2A-104-273/2019.
72. Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-837-464/2016.
73. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-101-628/2018.
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-303/2011
75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-326/2012

76. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Rūdupis“ v. Varėnos rajono savivaldybės administracija ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-495/2013
77. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2014.
78. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-6-706/2016.
79. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2017 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E3K-3-254-248/2017.
80. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-310-403/2018.
81. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. E3K-3-461-695/2018.
82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-238-378/2018.
83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-248-381/2022.
84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-258-823/2022.
85. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-969/2023.

Užsienio šalių teismų sprendimai:

86. Peabody v. Norfolk [Massachusetts Supreme Judicial Court], Nr. 98 Mass. 452. [1868, sausio 15 d.]
87. Newberry v. James, 35 Eng. Rep. 1011, 1013, 1817
88. Fowle v. Park, 131 U.S. 88 (1889).
89. Act on the Protection of Trade Secrets (1990:409)

SANTRAUKA (lietuvių kalba)

Susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos

Artūras Kryžanovskij

Magistro darbe išsamiai išnagrinėtos konfidencialumo sutartys ir konfidencialios informacijos samprata, istorinė kilmė, dabartinių susitarimų efektyvumas, iššūkiai ir rūpesčiai siejami su konfidencialios informacijos apsauga.

Tyrimas pradamas sprendžiant visuotinai priimto konfidencialios informacijos apibrėžimo nagrinėjimą. Jame pabrėžiama, kad reikia vieningesnio sąvokos supratimo, nes tai galėtų būti naudinga teisiniam aiškumui ir įgyvendinimui. Tyrimas nustato keletą parametrų, kurie gali padėti nustatyti, ar informacija turėtų būti laikoma konfidencialia.

Tiriant istorines konfidencialios informacijos ištakas, baigiamasis darbas parodo, kad šiuolaikinis komercinių paslapčių supratimas pradėjo formuotis Anglijoje. Tai pabrėžia ilgalaikę neskelbtinos informacijos apsaugos svarbą verslo pasaulyje ir yra pagrindas suprasti šiuolaikines konfidencialumo sutartis.

Tyrimo metu nustatomi įvairūs iššūkiai ir rūpesčiai, susiję su konfidencialumo susitarimais, pavyzdžiui, saviraiškos apribojimai ir laisvė pasirinkti darbą. Jame pabrėžiama, kaip svarbu rasti pusiausvyrą tarp konfidencialios informacijos apsaugos ir asmens teisių bei laisvių.

Nagrinėjama atsakomybė už konfidencialumo sutarčių pažeidimus, atskleidžiama, kad pasekmės gali apimti civilinę, drausminę ir materialinę, o kai kuriais atvejais ir baudžiamąją atsakomybę. Įvairūs išpareigojimai rodo rimtą šių pažeidimų pobūdį ir tvirtų vykdymo užtikrinimo mechanizmų poreikį.

Galiausiai, baigiamajame darbe lyginamas ES direktyvos dėl konfidencialumo sutarčių apsaugos įgyvendinimas su JAV požiūriu, nagrinėjamas panašumas tarp dviejų teisinių sistemų. Tyrimas rodo, kad tarptautinis bendradarbiavimas ir konfidencialumo susitarimų standartų konvergencija gali būti naudinga siekiant suderinti ir tobulinti pasaulinę praktiką.

Šis magistro darbas suteikia įžvalgų apie konfidencialumo sutarčių sudėtingumą – nuo jų konceptualizacijos iki praktinio taikymo ir iššūkių. Siūlydami patobulinimus ir pabrėždami subalansuoto požiūrio svarbą, tyrimas prisideda prie nuolatinio diskurso apie komercinių paslapčių ir konfidencialios informacijos apsaugą.

SUMMARY (anglų kalba)

Agreement on the protection of confidential information

Artūras Kryžanovskij

The master's thesis examines in detail confidentiality agreements and the concept of confidential information, historical origin, effectiveness of current agreements, challenges and concerns associated with the protection of confidential information.

An investigation shall be initiated by examining the generally accepted definition of confidential information. It stresses the need for a more unified understanding of the concept, as this could be useful for legal clarity and implementation. The study identifies a number of parameters that can help determine whether information should be considered confidential.

Studying the historical origins of confidential information, the thesis shows that the modern understanding of trade secrets began to take shape in England. This underlines the long-standing importance of protecting sensitive information in the business world and is the basis for understanding modern confidentiality agreements.

The study identifies a number of challenges and concerns related to confidentiality agreements, such as restrictions on expression and the freedom to choose a job. It stresses the importance of striking a balance between the protection of confidential information and the rights and freedoms of individuals.

Clarifies liability for violations of confidentiality agreements, revealing that the consequences may include civil, disciplinary and material, and in some cases criminal liability.

Finally, the final thesis compares the implementation of the EU directive on the protection of confidentiality treaties with that of the US, examining the similarity between the two legal systems. The study shows that international cooperation and convergence of standards in confidentiality agreements can be useful for harmonizing and improving global practices.

This master's thesis provides insights into the intricacies of confidentiality agreements, from their conceptualization to practical application and challenges. By proposing improvements and emphasizing the importance of a balanced approach, the study contributes to the ongoing discourse on the protection of trade secrets and confidential information.